

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

VI. Évfolyam.

KISS JÓZSEF.

24. szám.

*
Elegáns angol nyári-
öltönyök 18 forinttól feljebb
besszereshetők

Deutsch F. Károly

férfissabónál
Budapest, Andrássy-ut 1. sz.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

DÁNIEL ERNŐNÉ.

Vasmuth-féle tyukszem-gyűrű az órában

3-szor 24 óra alatt meggyógyít
minden

tyukszemet.

Egy óra ára 60 kr, vidékre 80 kr előzetes
beküldése mellett bérmentve.

Főraktár: Török József gyógyszerár
Király-utca 12. szám.

Dr. Lengiel Fr.-féle Nyirfabalzsam.

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfürjük, emberemlékezet óta mint a legkitűnőbb szelíd-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a feltaláló utasításai szerint, balzsammá alakíttatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arcot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről, a mely ezáltal fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimítja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdéséget kölcsönöz; a legrövidebb idő alatt eltávolítja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrverességet, bőrkátrát, s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát.

Ára egy korsónak, használati utasítással együtt 1 forint 50 kr.

Kapható minden jobb gyógyszerárban.

A nyirfabalzsam hatását előmozdítja a Dr. Lengiel Opo-Crème-je, egy adag 60 kr és

Dr. LENGIEL Benzoes-zappana 60 és 35 krajczár.

Főraktár: TÖRÖK J. gyógyszerár, Budapest, Király-utca 12. szám.

ÓVA INTÜNK A CZÉGÜNKEL VALÓ VISSZAÉLÉSEK ELŐL

KÖZEGEINK KÖZJEGYZŐI MEGHATALMAZÁSSAL BIRNAK

Következő előnyös sorsjegycsoportok kaphatók 36 havi részletfizetésre.

1 darab osztrák vör. ker. sorsjegy
1 » magyar » » »
1 » Bazilika sorsjegy » »

havi befizetés összesen 1 frt 55 kr.

Évenként 7 huzás.

Főnyeremények évenként ea 1/4 millió korona.

1 darab osztrák vörös ker. sorsjegy
1 » olasz » » »
1 » Bazilika sorsjegy » »
5 » Józsv » » »

havi befizetés összesen 2 frt 25 kr.

Évenként 11 huzás.

Főnyeremények évenként ea 400,000 korona.

Már az 1-ső és 2-ik
részlet beküldése
ellenében kiadom a
sorozat és számok-
kal ellátott részlet-
ivet azonnali játé-
joggal.

1 darab osztrák vörös ker. sorsjegy
1 » olasz » » »
1 » magyar » » »
1 » Bazilika sorsjegy » »
5 » Józsv » » »

havi befizetés összesen 2 frt 75 kr.

Évenként 13 huzás.

Főnyeremények évenként ea 1/2 millió korona.

A részletek befize-
tése postatakarék-
pénztár útján bér-
mentve történik.
Minden huzás után
sorsolási lapot kül-
dök.

Med. u. dr. Dembitz Mátyás, Kerepesi-ut 12.

Fog-

torok-, orr- és gége-orvos,
Műfogak, fog- és gyöktömés.

Foghuzás (érezstelenítés vagy altatás mellett).

Rendel d. e. 9-11-ig, délután 3-5-ig.

Ugyanott kapható

dr. DEMBITZ-féle antiszeptikus szájvíz 1 frt, fogpor 40 kr.

Legjobb asztali- és üdítő-ital, kitűnő hatásának bizonyult köh-
gésnél, gégebajoknál, gyomor- és hólyaghurutnál.

Főraktár: MATTONI és WILF-nél Budapesten

Fleissig Sándor bank- és váltó-üzlete

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... .. frt 10.—

Félévre ... .. > 5.—

Negyedévre ... .. > 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— © Budapest, Junius hó 16. —

Krónika.

Szövetségek.

— junius 14.

A nemzeti színháznak kevés volt olyan gyönyörű estéje, mint amelyről szólok. Valami francia darabot adtak, talán éppen a *Francillont*; s talán épp annál a jelenetnél tartottak, mikor a szép asszony egy könnyű mozdulattal diadalmasan bontja le földig érő aranyhaját: ainsi je défrise votre amante — így főzöm le a kedvesedet. Ugyanekkor a földszinten susogás futott végig, padról-padra, páholyról páholyra — s kézzől-kézre egy vékony papírlapocska suhogott, a hivatalos lap külön kiadása. Ennek jó pár éve, s az egyik földszinti páholyban egy barnaképű, villogó szemű férfi ült; nem szép, de lebilincselően érdekes, túl a javakorán, de még mindig délczeg, bujkáló kórságtól megfogyva bár, de meg nem törve. Nem esküszöm meg, hogy a haja természetből fogva volt olyan zöldbejátszó barnás fekete, de még mindig sűrű csigákban omlott fenséges homlokára; s mikor a papírlapocskákról hozzá emelkedve száz meg száz szempár csillogott feléje hálát meg hódolatot, hosszukás barna ujjáival a fűrt elsimítva, csöndes mosolylyal finom ajakán, ő is olyasvalami gondolhatott, hogy: ainsi je défrise votre amante!

A nagy Andrássy Gyula sohasem idegenkedett a szójátékoktól — a régi diplomata iskolából nem is volt benne egyéb ennél az egy vonásnál. Ha a csehek dühökben rámondták, hogy cigány, ő avval felelt, hogy a cigányt francziául bohémiennek hívják. A hivatalos lapnak az esti kiadása fölért még a Márkus Emma asszony aranyhajával is, mert arra a vékony papírlapra a hármas-szövetség szövege volt nyomva. Németországot az ő porosz szíve még mindig a régi szeretőjéhez vonta: Oroszország felé. S a törvényes hitves, a mi monarchiánk, a hármas-szövetségi szerződés nyilvánossá tételével nagyon lefőzte a kaczer Oroszországot.

De azért nem tudom, ez a közzététel nagyot változtatott-e a világ rendjén. Igaz, a hármas-szövetség szilárd, mint a szikla, mint egy rocher de bronze, ahogy ama porosz király mondta. Az új külügyminiszter programja is abban merül ki, hogy diadallal utal erre a szövetségre. De vajjon, ha ez a szerződés titokban marad, a viszonyok nem volnának-e ugyanazok? Ime, Orosz-

ország és Franciaország között, fogadok akármennyibe, szintén van ilyen írott szerződés; van legalább is azóta, hogy a hármas-szövetség szövege hivatalosan napfényre került; a francia minisztereket majd szétveti a szólhatnékság, úgy furja az oldalukat: az a szövetség már nem válhat erősebbé, ha nyilvánosan is elismerik és kihirdetik. S alig tévednek, akik azt hiszik, hogy ez a kihirdetés sem hosszú idő kérdése; a francia kormány ütőnek tartogatja arra a napra, amelyen erősebben vádolják hazafiatlansággal a kieli ünnepségen való részvétel miatt. A francia hajó alig indul vendéglátásra a német császárhoz, a francia miniszter máris *entente* és *concert* helyett *alliancenek* nevezi az Oroszországgal való viszonyukat; amint a német császár kezét fog a francia admirálissal, az *alliance* szövege is napfényre jut. Alig hiszem, hogy Hanneteaux urnak, a francia külügyminiszternek földig érő aranyhaja volna, de még ha Bismarcknál, Crispinél és Kálnokynál is kopaszabb, akkor is azt kiáltaná, hogy ainsi je vous défrise — így főzlek le benneteket. S ezt nevezik világtörténelemnek.

Mentül több tűzzel, kénnel és kolofóniummal készílik, az ilyen kinyilatkoztatás egy-egy diplomáciai sakkhuzásnál nem jelentékenyebb. Sőt még csak nem is huzást csak az a nótá, amit a játékos gondolkodás közben füttyörész. Sőt maguk a szövetségek sem olyan nagy dolgok, mint amelyeknek látszanak. Nem ezek a szövetségek csinálják meg a politikai viszonyokat, hanem a viszonyok ama szövetségeket; maga a szövetség nem ok, hanem okozat, nem kazán, ami a gépet hajtja, hanem manométer, amely a nemzetközi feszültség fokát mutatja. A szövetségek csak azt konstatálják, hogy mely államok érdekei azonosak. Ám ez érdekek minden ünnepies szövetség nélkül is együvé hoznák az illető államokat, s nincs az az írott betű, az a pergamen, s az a pecsétviasz, az az adott szó s az a szövetség, amely valamely államot arra bírta, hogy az érdekei ellen cselekedjék.

Hiszen érdekes megnézni, az európai nagyhatalmakat kettéválasztó két szerződéses szövetség mennyiben köti meg őket. A hármas-szövetség tagjai közül Németország állandóan Oroszországgal kaczerkodik, s az osztrák-magyar balkán érdekeket még mindig hekubának tekinti. Olaszország pedig a francziákkal barátkozik, s a Mac-Mahon magentai szobrának leleplezése a francia-olasz emlékeket is fölfrissítette. Franciaország keserves

alázkodással és súlyos aranyrudakkal fizet az orosz barátságért, s valahányszor nagyon fölhevülten hivatkozik rá, Pétervárról menten nekiszegezik a csillapító douchet. Franciaország görcsösen ragaszkodik a szövetséghez, mert neki létérdeke; Oroszország lanyhán és szeszélyesen, mert neki csak pénzérdeke. Muszkaország úgy tett Párizsszal, mint ahogy némely fővárosi nevezetesség egy-egy vidéki várossal, ahol meghallja, hogy rajongó tisztelői vannak. Leutazik egy-két napra, ünnepelteti magát, megveregeti a polgármester vállát, homlokon csókolja a polgármesternét, s a helybéli takarékpénztár boldog, hogy a nagy férfit egy pár ezer forinttal kielégítheti. A nagy férfit zsebrevágja a pénzt, s a rajongó tisztelők nem látják többé. Oroszországnak is az entente, a concert vagy akár az alliance is csak arra volt, hogy az értékpapirjait elhelyezhesse.

*

Nem, a politika nem a szimpátiák s nem a lovasgiasság tartománya, s kivéve a jelenlevőket, nem ismerek becsületes nemzetet. Ázsiában Elzász nem akadályozta meg Franciaországot, hogy Németországgal Japán ellen szövetkezzék, s ugyanott az orosz-francia alliance Oroszországot, hogy a kínai kölcsönnél szeretett szövetségét csufosan ki ne játszsza. India nem ok arra, hogy Oroszország ne együtt rajongjon Angliával a törökországi örmények szabadságáért, s mi magyarok például egész más füllel hallgatjuk a varsói lengyelek sóhajtásait, akik az orosz iga alatt nyögnek, mint a krakkóiakét, akik egész Ausztriát sakkban tartják. A román irredenta is érzékenyebb szemmel tekint Erdély felé, mint Besszarábiába. S ez nemcsak a népek közt van így, hanem a népek kebelében is. A magyar parlament 67-es nemzeti és 48-as függetlenségi pártja minden szövetség nélkül már évek óta koalícióban él, s ujabban a Szapáry-féle udvari párttal is megértvén egymást, reakció és radikalizmus szépen megférnek a kormánybuktatás eszméjében. Az osztrák koalíciót pedig, bármily ünnepies formában kötötték, maga a kormányfentartás eszméje nem tudja együttartani, s az első teherpróbánál összeomlik. S az első teherpróbánál megroppant a kiegyezés is, és ki tudja, mi lesz a Deák Ferencz s az Andrássy Gyula halhatatlan munkájából? S mi az Andrássy s a Bismarck művéből a legközelebbi háboru után, vagy talán még alatta? Bismarck alig hogy Ausztriát kidobta a Reichból, szövetkezett vele, s úgy lehet, nincs messze az az idő, amelyben Ausztria megint bevonul a német birodalomba. Világtörténelmet csak évekre lehet csinálni, s nem örök időkre, s a politika kiszámíthatatlan változatosságában csak egy törvény állandó: Pack schliagt sich, Pack verträgt sich.

Tar Lőrincz.

A holtakról csak jól — azaz: csak a holtakról jól.

Spendius.

*

Az életet úgy kell venni, amint van: piszkosan.

Iványi Ödön.

S é t a.

Ott sétáltunk a népes utcán —

Bohó, mosolygó két gyerek.

Ifjú szerelmes pár vagyunk tán,

Gondolhatták az emberek.

De mi kerültük ezt a témát,

Avult témádat, szerelem...

S még a rózsát sem adtam én át,

Mely ott piroslott mellemem.

És jöttek párok innen-onnan

S ő szólt: Ezek tán boldogok?!

— Ah, hova gondol, — válaszoltam, —

A férfi — önre mosolyog...

S ő elpirulva sugta menten:

A nő titokban önre néz...

És elhallgattunk mindakettlen —

Két kacaj, mely sóhajba vész.

És így szőtt mindkettőnk egy álmot,

Szerelemről, mely nem csalárd

S párról, mely csak egymásra vágyott

S egymásban mindent föltalált...

Tudtuk, nincs ily frigy e világon, —

Egy szívnek itt száz társa van,

De az az egy, hű, — az csak álom

S lelkiünk árva s boldogtalan.

S valónkon át vészljósolón szállt

Vádló bí, intő félelem...

Letéptem mellemről a rózsát

És téptem lassan, csöndesen,

Csak azt láttam, hogy porba pergett

S csak azt, hogy ő utána nyúl

És a megtéptett rózsá-kelyhet

Keblére tűzi szóltanul.

Óh mért kellett még azután ott

Firtalmunk téged, szerelem?!

Mult, hazug idv emléke játszott

Beszédén és beszédemen.

Kebléről a rózsát letépte,

Bénán csüggött alá kezem,

Néztük, mint hull levél levélre

A porba lassan, csöndesen.

Telekes Béla.

A Gyurkovics Fiukból.

Irtta: HERCZEG FERENCZ.

Királyért és hazáért.

Géza másodéves jogászkorában félbeszakította kártyapártijait, hogy mint huszárönkéntes szolgálja királyát és hazáját. Szeptember utolsó napján érkezett meg Bács-Kevére, ezredtörzsének állomáshelyére, hogy bevonuljon a svadronjához.

Már az elsőosztályu vasuti kupében is, a melyben az utat Kevéig megtette, különösen megváltozott. Főlemelt hangon beszélt és ellentmondást nem tűrő határozottsággal adta ki parancsait a hordároknak. Most azonban, midőn a hazája védelmére rendelt fegyverrel az oldalán, egyéves önkéntesi dicsőségének paszomántos díszében járt az utcán, tisztán érezte, hogy óriási módon átalakult. A hernyóból pillangó lett. Borzongva, szájalommal elegyes megvetéssel gondolt vissza civilista korára, amely — ezt pirulva kellett elismernie — tulajdonképpen már a születésével kezdődött. És a szájalommal elegyes megvetés kifejezése mutatkozott az arcán is, mikor az utcán járó-kelő civilista embertársait fixirozta, akik pedig láthatólag tudatában sem voltak gyászos helyzetüknek.

A kaszárnya kapujában ácsorgó napostól azt a fölvilágosítást nyerte, hogy a kapitánya az ezredes ur társaságában az istállókat járja. Odalépett az istálló ajtajához, de a következő pillanatban meghökkenve visszariadt. Az istálló sötét méhéből valami távoli tombolás hallatszott, mintha odabenn a Niagara-zuhatag a Számum szelének társaságában tartana lövizetet. Aztán orkánsebességgel közeledett a veszedelem. Az ajtón — mint a vihar kergette madarak — megriadt huszárok röppentek ki, lapátal, rocskával a kezükben. Egy sápadt képű kadét esze nélkül iramodott a tiszti pavillon irányában...

Végül néhány tiszt kíséretében megjelent maga az ezredes, félelmetes haragjának zordon fenségében. Az egyenruhás Uriel.

A szeme megakadt Gyurkovics Gézán. Izzó pillantása végigfutott az önkéntes attiláján, amely nem szabályszerű császársárga, hanem elitélendő kanárisárga zsinórkal ékeskedett. A tekintete szikrázva végigfutott a Géza nikkeltkosaras tiszti kardján, végre hosszan megpihent hegyes laktópánjain. Siri csend.

— Micsoda maga? — kérdezte végre mély hangon.

— Gyurkovics Géza vagyok, dadogta megszeppenve az önkéntes.

— Semmi közöm a nevéhez. Azt kérdezem, hogy micsoda maga?

— Másodéves joghallgató...

Az ezredes rettentés névetést hallatott.

— Mi—cso—da ma—ga? — ismételte, minden szótagot fölösleges módon megnyomva.

— Római katolikus, — dadogta Géza, kinek a homlokán hideg verejték gyöngyözött.

A zsarnok ég felé emelte a két kezét, mintha kérni akarná a mennybelieket, hogy a saját érdekükben vegyének tudomást a kaszárnya udvarán történőkről.

— Miféle gonosz ellenségem küldte a nyakamra ezt az embert, aki nem tudja, hogy micsoda?

— Huszár! — sugta az ezredes háta mögött az egyik tiszt.

— Huszár vagyok, — ismételte Géza elhaló hangon.

Az ezredes ezt várta csak.

— Ki hitetett el magával ilyet? Azt hiszi, hogy egyenruhát visel? Ma nem huszár. Pulczinel, spanyol grand, ballethölgy, kakadu, vagy mit tudom én mi, de nem huszár. Jó napot urak!

Azzal sarkán fordult és elment a tiszti pavillon irányában. A főhadnagy aztán megmagyarázta Gézának az ezredes haragjának okát, részletes és maliciózus kommentárral kísérvén a szabályzatnak az egyenruhára vonatkozó szakaszait.

A mérhetetlen keserűség, mely a bácskevei garnizon legifjabb tagjának szívét emésztette, enyhülést keresett és talált is még az este. Takarodó után ugyanis egy megrémült pinczér rohant be a kaszárnya udvarára, jelentvén, hogy az Arany csillaghoz címzett kávéházban egy beborozott önkéntes garázdálkodik meztelen kardjával. Az önkéntes — a pinczér előadása szerint — előbb harsogó hangon különszobát kért, mivel nem fér össze méltóságával, hogy civilistákkal egy teremben mulasson, és mivel kívánságának különszoba hiányában nem tudtak megfelelni, kardot vont és a kávéház kiűritésének látott, ami meglepően rövid idő alatt sikerült is neki. A szolgálatot tevő tiszt azonnal őrjáratot küldött a kávéházba, meghagyván a kirendelt káplárnak, hogy Gyurkovicsot tartóztassa le és vezesse a kaszárnyába. Az Arany csillagban már csak hült helyét találták az önkéntesnek. A patrol fölkutatta az összes mulatóhelyeket és végül elment abba a fogadóba, amelyben Géza megszállott. A fogadó folyosóján szembe találkoztak vele.

— Jöjjön velünk a kaszárnyába, mondta neki a káplár.

— Jól van, megyek.

— Adja ide a kardját!

— A kardomat? azt nem adom.

— Muszáj. Ha nem adja, elveszjük.

— Nem adom!

Két lépést hátrált és kezét a kardja kosarán pihentetve, krétafehér arczczal nézte az altisztet.

— Ne bolonduljon, önkéntes ur, — szólt a káplár.

— Az őrjáratnak ellene szegülni, tudja mi az? Várfogság!

— A kardomat nem adom!

Mikor a káplár közeledni akart, feléje, Géza kirántotta fegyverét:

— Nem bánom, ha össze is aprítanak...

Mielőtt még összemérhették volna fegyverüket, az önkéntes mást gondolt: beszökött a szobája nyitott ajtaján és magára fordította a kulcsot. Időközben csödület támadt a folyosón és a lépcsőházban, a láрма fölcsalta Áron főhadnagyot is az ebédlő-teremből. Géza főhadnagya volt, aki reggel meglecczkéztette a kanári-sárga zsinórai miatt.

A káplár megtette a jelentését és a főhadnagy lakatosért akart küldeni, hogy felnyitassa a szoba ajtaját. Erre azonban nem volt szükség, az ajtót kinyitotta a főpinczér.

Gyurkovics Géza sápadt arczczal ott állott az asztal előtt, kezében kardját tartotta, az asztalon kis buldog-revolvere feküdt.

— Adja ide a kardját, vagy levágatom, szólt rá keményen a főhadnagy.

Az önkéntes daczosan megrázta a fejét. A főhadnagy félrelépett.

— Rajta, káplár!

E pillanatban Gyurkovics Géza fölkapta az asztalon fekvő revolvért, a tulajdon mellének szegezte és elsütötte. A huszárok leeresztették kardjukat. Géza két öklével az asztalnak támaszkodott.

— Főhadnagy ur, agyonlőttem magamat, mondta halkan.

— Szamár! volt a főhadnagy első szava.

Aztán hozzásietett. Leültették egy székre és kigombolták az attiláját. — Az inge véres volt.

— Hamar orvost!

Csak le kellett küldeni az ebédlőbe, ott hárman is

tarokkoztak doktorok. Az orvosok konstatálták, hogy a seb nem veszedelmes, még csak nem is komoly. A revolver olyan parányi kaliberű, hogy inkább játékszer, mint fegyver. A golyó megmaradt a bordán, az egyik doktor kinyomta az ujjával.

Három nap múlva Géza — ezuttal kardosan — kimehetett a kaszárnyába. A kapitány ekkor körülbelül a következő épületes szónoklatot intézte hozzá:

— Maga futó bolond, kedves barátom és én igen boldogtalan vagyok, hogy éppen az én svadronomat nyomorították meg magával. Az Arany csillagnak ötven forinttal betöltük a száját — és ha van miből, megtérítheti nekünk a pénzt — azt pedig, hogy renitens volt az őráráttal szemben, nem fogjuk komolyan venni... Kap harmincz napi kaszárnya-áristomot, aztán rendben lesz a dolog. Ha pedig még egyszer agyon akarná magát löni, szívesen bocsátok a rendelkezésére egy altiszti revolvért, az sokkal inkább megfelel a célnak, mint az olyan íróasztalra való csecsebecse... Elmehe!

Jutka és a kétfejű sas.

Körülbelül egy hónap múlva a kapitány szóba hozta Áron főhadnagy előtt az önkéntest.

— Igaz, hogy viselkedik az »öngyilkosunk?«

— A lovardában jól. Kemény gyerek és van tehetsége a lovagláshoz...

Akkoriban történt, hogy Gyurkovics Géza szíve — ami később kisebb feltűnést keltve ugyan, de szaporábban is megesett — szikrát fogott. Első szerelmének poétikus emléke egy kétfejű sas képéhez fűződik.

Ez a tiszteletreméltó szimbólum óriás arányokban ott ékeskedett a tiszti pavillon lépcsőházának fehér falán. Valaha az egész lépcsőház színesen ki volt festve és a szobán forgó czimeres madár az ágyucsövekből és bombapiramisokból komponált csendélet közepén ékeskedett; mikor aztán a megfakult falakat fehérre meszelték, a lojális tisztiszolgák megkegyelmeztek a császári szárnyasnak. A sas különben annyiban különbözött többi heraldikus társaitól, hogy a gyomrán a magyar állami czimert viselte. Vékony nyakával, kinosan kítátott csőrével és kidülledt szemével olyanféle benyomást tett, mintha az elnyelt négy folyó és a hármass hegység megfeküdné a gyomrára.

Az emeleten az ezredes lakott egymaga a Jutka leányával, a földszinten néhány alantass tiszti lakása volt. Géza, aki újabb időben meg-meglátogatta Áron főhadnagyot, gyakran elgondolkozva állott meg a sas képe előtt. Ugy rémlett neki, mintha a kép valamiben még hiányos volna...

Egy este aztán, mikor tíz óra után megint a pavilonban járt, hirtelen megszállotta a művészi alkotás ösztöne. És mintha a véletlen is kedvezni akart volna ihlettségének: a folyosókon egy emberi lélek se járt, a sas képe alatt pedig egy fazék állott a fal mellett... Aztán egy kék czeruzát is talált a zsebében, — ez már határozottan a múzsa ujjmutatása volt.

Förlállott a székre és a falon függő kis petroleumlámpa fénye mellett merész vonásokkal rajzolni kezdett. Egy kócsagos, kissé félrekapott kucsmát rajzolt a sas egyik fejére. Aztán rojtos kis makrapipát adott a szájába. Mikor megszemlélte művét, nem tagadhatta meg elismerését önmagától: a szomorú arcú madárnak most már sokkal derültebb kifejezése volt. Újra munkának látott. Éppen a pipából emelkedő bodor füstöt akarta megérzéskíteni, mikor valami gyanús neszt hallott a lépcső alján... Megfordult és úgy tapasztalta, hogy nézője akadt. Az ezredes — aki alkalmasint a vendéglőből jött haza — ott állott a lépcső legalsó fokán és csipőre tett kezekkel nézte...

Piros, zöld és szép fehér tűzkarikák sziporkáztak Géza szeme előtt, aztán úgy látta, hogy a kétfejű sas kibontja a szárnyait, a fehér fal megmozdul, az egész tiszti pavillon pedig forogni kezd, mint a vásári körhinta.

Az ezredes valami vérfagyasztó hangot hallatott, mint az ugráshoz készülő bengáliai tigris... Ez a hang visszaadta Géza gondolkodó képességét... Villámgyorsan kinyújtotta kezét és leütötte a falról a lámpást. A lépcsőház elsötétedett és az önkéntes leugrott a székről.

— Altiszt! dörögte az ezredes, — nevezze meg magát!

— Nem ismert meg! — ujongott Géza magában.

Nesz nélkül fölsurrant az emeletre. Lefelé nem mehetett, hacsak nem akart az ezredes széttárt karjaiba futni. Az ezredes kinyújtott karokkal, tapogatózva ment fel a lépcsőn, harsogó hangon szólítva inasát.

— Miska! Gyertyát!

Géza némán meglapult a folyosó végén, dobogó szívvel figyelve az ezredes közeledő prüszkölésére. Merre meneküljön? Az ablakokon rács van, az ajtók pedig mind az ezredes lakásába nyílnak. Kétségbeesésében találomra megnyomta az egyik ajtó kilincsét és belépett a gyéren kivilágított előszobába. Kivülről az ezredes tombolása hallatszott, aztán ajtócsapkodás és futkosás...

— Itt hamar rám talál, okoskodott az önkéntes.

A lakásba vezető főbejárat mellett egy keskeny kis tapéta-ajtót talált. Valami kamarát, vagy fürdőszobát sejtett mögötte és megnyomta a kilincset. Belépett. Éppen jókor — alig hogy betette maga után az ajtót, már az előszobában is lépteget meg beszédet hallott.

Vak sötétségben találta magát. A sötétséget enyhén melegség és alig érezhető, finom lavendula-illat járta át. Jó ideig visszafojtott lélekzettel állott egyhelyben, aztán vigyázva előre tett egypár lépést, két kezével keresve az utat...

Valamit érzett az ujjai alatt. Valamit, ami selymes, puha és finom volt, mint a női haj. Aztán egy meleg orrocskát.

— Apa? — kérde egy szelid, álmos hang.

— Én vagyok, — dörögte Géza, halk medvebasszusban.

— Olyan — olyan álmos vagyok! — rebegi ásitozva az orrocaska tulajdonosnője.

Elhallgat. Talán elaludt megint. Később nyöszörögni kezd, majd megmozdul.

— Apa? hallatszik újra.

Géza most már nem mer szólani. A föntemlített orrocaska tulajdonosnője fészkelődik, kaparász, aztán egyszerre valami gyanús sercsezés hallatszik... Gyujtót gyujt! Meggyujtja a gyertyát!

Az ezredes Jutkája az ágyában feküdt, Géza pedig két lépésnyire állott tőle. Jó ideig farkasszemet néztek. A leány megdörzsölte a szemét, — láthatólag azt hitte, hogy álmodik. Aztán fölriadt.

— Ki az?

Ha megjed, kiáltani fog, ha kiált, végem van, gondolta Géza magában. Összekulcsolta a két kezét és szeliden mosolyogva, alázatosan szólt:

— A jó szíve és az emberszeretete nevében kérem, maradjon nyugton.

— De ki az? Miért van itt?

— Gyurkovics Géza önkéntes vagyok... Lassan, kérem, mert ha meghallják, végem van...

— Én félek, — szólt a leány sirásra hajló hangon, aztán hirtelen fölrántotta a kék selyempaplanát az álláig.

— Ne féljen, hiszen tisztességes ember vagyok... Az ezredes ur halálra keres, pedig nem öltem meg senkit, csak egy pipát adtam a kétfejű sas szájába...

Pipát adott a kétfejű sas szájába, — a leány most

már biztosra vette, hogy örülttel van dolga. Örült emberrel, veszett komondorral, vagy megvadult bikával találkozni, ettől a három dologtól félt az ezredes Jutkája leginkább a világon. Soha sem látta még a démoni háromság egyik tagját sem, de azért rájuk gondolt a kis gyáva, ha néha vaczogó fogakkal feküdt ágyában. Ilyenkor gyertyát gyújtott és lenézett az ágy alá, hogy nem rejtőzik-e ott egy örült ember, vagy egy veszett komondor, vagy egy megvadult bika... És ime, most eljött a legrettebb közülök!

Géza sietett a leányt suttogó hangon fölvilágosítani a történeteiről. És Jutka végre megértette...

— Lenn a lépcsőházban? A kétfejű sas? Pipát pingált a szájába?

Elkezdett nevetni.

— Mentsen meg, kisasszony, mert ha az ezredes reám talál...

Jutka tizenhatéves szíve megindult az önkéntes nagy félelmének láttára. Most már megjött a bátorsága is.

— Ha fölkelhetnék az ágyamból... Adja ide a ruhámat, ott van a hinta-széken! Aztán forduljon el!

Géza nagy buzgalommal hozta el neki vörös kis vászongyolóját, aztán becsületesen a falnak fordult és mereven nézte a berámázott házi áldást, mialatt az ágy felől halk ruhasuhogás hallatszott.

— Már szabad!

Csinos, szőke gyermekleány volt, nyulánk természetű és izmos; az arcza is energikus, mint az apjáé. Most, hogy megértette a dolgok összefüggését, már nem félt egy cseppet sem. Nem tartott ettől a kis önkéntestől, a kivel szemben — mint afféle törzstiszti gyermek — bizonyos fölébvalói fölényt érzett.

— Meg fogom menteni, — mondta.

Az önkéntes az ajtó felé kezdett fülelni.

— Azt hiszem, erre jönnek... Talán jó volna bezárni az ajtót?

— Nem tehetem, mert máskor sem szoktam.... Hanem jöjjön!

A csinos leányszoba egyik sarkát a padmalytól a földig érő kék virágos függöny takarta el. A leány a függöny mögé bujtatta Gézát.

— Maradjon nyugton, ha elvonult a veszedelem, majd kieresztem a lakásból...

Két perc múlva már kopogtatás hallatszott az ajtón.

— Ébren vagy még, Jutka?

— Ébren, apa...

Az ezredes belépett és habozva nézett körül. Jutka, mint ügyes taktikus, maga kezdte a támadást.

— Mi az, édesapám?

— Nem hallottál semmit, Jutka?

— Hogyne hallottam volna, már egy negyedóra óta hallok futkosást és ajtócsapkodást — szólt a ravasz Jutka.

(— Becsukódik már a szemem. — De a tied nyitva, Atyám, — imádkozott Géza, akinek kinjában nem jutott eszébe más imádság, mint ez a gyerekkori.)

— Hát ez mi? — kérdezte az ezredes, egy fehér szarvasbőrkeztűt emelve föl a földről. — Jutka, mi ez?!

— Keztű, — suttogta a leány elhaló hangon. Aztán vakmerően hozzátette: — Apának is olyan van...

— Apádnak nyolczas számu van és ez hetedfél!

Írtóztató szünet állott be. Az ezredes körül járatta villogó szemét a szobában. Géza már akkor az imádságot össze kezdte konfundálni az egyszeregygyel. — De a tied nyitva van, nyolczszor nyolcz az hatvannégy...

— Ohó!

Vége volt! Az ezredes szeme megakadt egy csizma orrán, mely kilátszott a virágos függöny alól. Félrérán-

totta a függönyt. Az önkéntes ott állott előtte, szabályszerűen merev tartással, kezét sapkájához emelve.

— Tehát itt van! Tehát maga az!

Aztán Jutkára nézett, aki szintén vigyázz-állásban állott előtte, mint egy rapportra rendelt katoná.

— Mi ez? Hogy került ide? Te rejtetted ide, Jutka?

— Meg akartam menteni, — suttogá a leány alig hallhatóan.

— Gyönyörű! Mesés! Kolosszális! Az ezredes e három kedves szavával fejezte ki meglepetését. Aztán, mintha ennyit keveselne, megtoldotta ilyenformán: Ropant kolosszális! Iszonyu mesés!

Hol az egyiket nézte, hol a másikat. Végre megszólalt megint:

— Menjen ki önkéntes, várjon meg az előszobában!

Vagy husz perczig tartott a Jutka vartatása, az ezredes aztán eleget tudott. Mikor kilépett az előszobába, egy görbe bosnyák kést tartott a kezében.

— Teremtőm, — mondta Géza magában — csak nem fog levágni, mint egy pulykát?

Az ezredes az inasát szólította, aztán komor arccal mordult rá Gézára.

— Kövessen!

Lementek a lépcsőn, az inas lámpással világított nekik. Mikor a kétfejű sashoz értek, az ezredes megállapodott és hosszan nézte a pipázó madarat. Olyan komor volt és rejtelmes, mint Bál főpapja, aki a meggyalázott bálványkép előtt készül végrehajtani a szentségtörőt sújtó ítéletet.

— Mit fog ön tenni, — kérdezte aztán — ha a katonai bíróság elé állítom?

Istenem! Hogy lehet ilyet kérdezni is?

— Főbe lövöm magamat!

Az ezredes elismerőleg bólintott a fejével.

— Ön nagyon kellemes fiatalembernek látszik...

Odaadta Gézának a bosnyák kést.

— Álljon föl a székre és kaparja le remekművét a falról!

— Lekaparjam?

— Egy-kettő!

Az inas magasra emelte a lámpást, az ezredes keresztbe tett karokkal állott a lépcsőn, az önkéntes pedig óvatos buzgalommal kapargatta a falat. Munka közben lehetőleg dölyfös arcot csinált, hogy legalább az inassal szemben megőrizze uri méltóságát, a mi csak részben sikerült, mivel Miska nem mert ugyan nevetni, de a két szeme azért tulvilági boldogságban ragyogott.

— Most elmehet, — szólt aztán az ezredes. — A történeteiről senkinek sem szól egy szót sem. Megértett?

— Megértettem, ezredes ur.

Gézának az éjszaka lidércnyomása volt. Azt álmodta, hogy az egész nagy égboltozat csillagok helyett tele volt szórva kétfejű sassal. Megszámlálhatatlan sok sas, kicsi és nagy, némelyik akkora, mint egy zivataros felhő, a másik parányi, mint a hópehely. És mindegyik hetyke süveget viselt a fején és bodor füstkarikákat eregetett a makrapipájából. Géza pedig egy szédítően magas létrán állott és lekapargatta a sasokat az égboltozatról, kétségbeesetten számolgatva, hogy hány ezret kell még lekaparnia. Hungária asszony pedig, aki feltűnően hasonlított az ezredes Jutkához, könyezve irta be arany könyvébe Gyurkovics Gézát, mint tizennegyedik vértanút.

Másnap az önkéntes összetalálkozott az utcán az ezredes Miskájával. Gondolt egyet és megszólította a legényt.

— Te, Miska, ha adnék neked öt forintot, át tudnál adni Jutka kisasszonynak egy bokrétát úgy, hogy az ezredes meg ne tudja?

— Csak ide azzal a virággal! — mondta a szol-gálatkész Miska.

Jutka, aki pedig különben életének egy tekintélyes részét az Isten szabad ege alatt szokta tölteni — az utcán vagy a népligetben sétálva — a bács-kevei járdapadosók őszinte sajnálatára három napra visszavonult a magánéletbe.

— Talán beteg? — mondta Gyurkovics Géza.

Nem volt beteg, hanem háromnapos szobaáristomot kapott a parancsnok urtól.

SAISON.

Holt nyelvek.

Emma asszony, az önök szeretetreméltó barátnője, akinek kezéből az asszonyi irigység úgy látszik végképp kicsavarta a tollat, Emma asszony tegnap nagyon elkeserítette a délutánomat. Ő nagysága elutazóban van, s az itthonléte hátralevő pár napját arra használja föl, hogy egész nyárra ellásson okkal az elkeseredésre.

— Kedves barátom, így szól, (a *kedves barátom* után mindig gorombaság szokott következni) — kedves barátom, nincs okom eltitkolni, hogy önök nagyon unalmasak. S ha ezt a többes számot pluralis majestaticusnak veszi s egészen magára érti, az ellen sincs kifogásom.

— Édes nagysám, feleltem én teljes megadással, sohasem ígértem, hogy mulatságos leszek.

— Férfiembernél ez magától értetődik, s íróembernek meg éppen kötelessége.

— Elismerem. De mennyire vagyok én kevésbbé mulatságos, mint eddig voltam?

— A maga kellemetlen politizálásával. Kedves barátom, kinek kell a politika? Szerelem kell a népnek, különösen az asszonyoknak.

— Szerelem? Igaz, a szerelemről egészen megfeledkeztem. Édes istenem, hogy is mondta csak a boldogult Ferencz császár: hát szeretkeznek még az emberek?

... A kioszkban ültünk, s ő nagysága mosolyogva nézett körül. Ákácza borult az asztalkánk fölé, s fehér virágai permetezve hullottak a fagyaltos csészéinkbe. A szobros kertek felől olajfa-illatot hozott a szél, s a pin-czerek kiabálásába belefűtlyentett a margitszigeti hajó. Környöskörül csupa világosság: fehér szoknyák és szürke kabátok, színes nyakkendők és virágos kalapok. Egy-egy villogó fülbevalóhoz veszedelmes közelségbe hajolt egy-egy kisütött bajusz, s Emma asszony szelid gúnnyal kérdezte: kedves kis fiam, el tudná még deklinálni az *amo* igét?

*

— *Amo*, amas, amat... azt hiszem, még el tudnám deklinálni. De való igaz, szinte már elfelejtettem. Egyre azon gondolkozom, mint válik a praesens plusquamperfektummá. Vagy, hogy a hölgyek is megértsék, a présent plusqueparfait-vá. A latin nyelvvel is hogy jártam: mennyi kin, mennyi fáradság és megaláztatás árán szereztem meg

a készségeit; azt hittem, egész életemre átment a vérembe; szóbeszédben élek a kitételeivel s az idézetein nem is gondolkozom, vajjon igazán értem-e őket — s ime, most azon kapom magamat, hogy voltaképpen latinul is elfelejtettem. S ez nemcsak a régi nyelvekkel van így — istenem, milyen szépen tudtam a gyermekek nyelvén, s úgy érzem, hogy még mindig gyermek vagyok. De a kis öcsémnek nem tudok mesét mondani, s a gyereksírás tépi az idegeimet — a gyerekek nyelvét is elfelejtettem. S így van ez a szerelemmel is. A szenvedélye ugyanaz, az indulata még fojtóbb s a tüze még izzóbb, de a szavait már felejtani kezdem. Órahosszat elnézem azt, akit szeretek, s jobban imádom, mint valaha. Ha a kisujja hegyét érem, többet érzek mellette, mint az összes lírai költők minden szerelmes verseikben — de szólni már egy kukkot sem tudok. Hol vannak a szerelem édes áradozásai, a lángoló esküvések, amiket nem is kértek tőlem, a szenvedélyes vádak, amikre rá sem szolgáltak? Hol az az idő, amikor ezerszer egymásután el tudtam mondani, hogy szeretlek, szeretlek, örültem szeretlek, — s nem féltem, hogy unalmassá válok vele? S nem, hogy nevetségessé, ha a fejemet oroszlán módjára megráztam, s a karjaimat elszántan löktem a levegőégbe? Azok a kétíves levelek, amiket az alatt az egy óra alatt irtam, amíg nem láttuk egymást, olvasmányul arra a két órára, amennyire megint el kell válnunk? Érzem, hogy már ezt se tudom elmondani, a szerelemnek ezt a szörnyű fájdalmát, annak az embernek a kinját, aki érzi, mint némul meg örökre. Mennyi mondanivalója lehet egy néma embernek, hány lángoló vallomás sorvad a taglejtései mögött — s mégis, néma gyermeknek anyja sem érti a szavát, s a néma szerelmet nem viszonzózzák.

Ugy van, egy-egy szerelem is élő lény, amelynek csakugy megvan az ifjúsága vagy öregsége, mint az embernek. Az ifju szerelem győzi szóval, győzi erővel, hűtlenséggel és könnyelműséggel — föltétlenül biztos a diadalában. S mint ahogy a vén ember a legjobban ragaszkodik az élethez, a fonnyadó szerelem is görcsös ragaszkodással fonódik a viruló törzs köré, amelylyel szinte egygyé nőtt, de nincs ereje megküzdeni az új sarmadékkal, amely a lábai alól egyszerre szökken magasba, s fásuló gyökereitől mohó frissességgel szíja el az éltető nedveket.

*

— Ez a hasonlat egy kicsit konfuzus; kedves barátom, maga csakugyan nem tudja már elmondani, amit gondol.

— Megmondom világosabban. Egy-egy viszonyban az asszony a viruló fa, s a férfi a repkény, amely köréje fonódik. Amíg csak a lábánál szerénykedik, a világ észre sem veszi. De ha mind merészebben hatol fölfelé, a derekát átöleli s az ágaiba elszövdődik, a világ rémülten csapja össze a kezét: megfojt az ölelésével, elveszi a táplálékodat, a jó híradet. S a fa belátja, s kétségbeesetten rázta le magáról a mámoros élősdit. De alig, hogy föllélegzett, valami hiányt érez: sokkal jobban hozzászokott a meg-rontó öleléshez, hogy sem le tudna róla szokni. Tulságos

szabadnak lenni nem jó. S a tél elmúlik, a hó elolvad, a langyos tavaszi szél megint valami magot vet a lábához, amely kicsirázik, s az új repkény megkezdí a maga diadalmas útját. És ez így megy évről-évre, amíg maga a fa el nem szárad. Akkor aztán nem köll senkinek.

— Látja odaát a szomszéd asztalnál azt a szép asszonyt? S a mellette levőnél azt a magános fiatal embert? Emlékszik, a múlt évben gyakran ültek együtt, s most köszönni is alig mer, nehogy az asszonyt kompromittálja? S látja azt a másik fiatal embert, akit éppen most mutatnak be az asszonynak? Jövő tavaszra ez is külön asztalnál fog ülni.

... A Duna felől trombitaszó hallatszott, a budai katonáknak megfűtták a czapistrángot. Ő nagysága pedig édes nevetésben villogtatta a harminczkét fehér fogát.

Korax.

Don Juan utolsó kalandja.

Roszzabb ő, mint a többi férfi,
Oly telhetetlen és ledér,
De lelke titkos rejtekében
Az ifjuság, a vesztett éden,
A tisztaság emléke él.

Nem válogatva, sorra tépdés
Virágot ő virág után.
Mit *egytől* mindhiába várna,
Ugy véli, *mindnél* fölhalálja
Az üdvösséget don Juan.

Im most is czélt ér édes hangja,
Az asszony sugta: »Ott leszek«...
És don Juan mosolygva várta,
Mikor mosolyg rá a találka,
S arat gyönyört, ki cselet vetett.

Ögylgve kint, egy lányra téved
Tekintete elrévedez...
S hogy belenéz az éj-szemekbe,
Juan sejtelmesen remegve
Azt kérdi: »Istenem, ki ez?«

S mind hangosabban dobban szíve,
Emlékek vad viharja kél:
— Egy csöndes külvárosi lakba
Ruhákat varrva, varrogatva
Egy méla arczu lányka élt.

Szelid szívű volt, mint a bárány,
És multján nem volt semmi folt...
E selyem-pillás méla szemnek
Volt Juan rabja még mint gyermek,
Mikor még szíve tiszta volt.

Együtt ábrándoztak, rajongtak,
Két gyermek-lélek, két hívő...
A férfi-lelket, hitet vesztett,
Mámort ivott, gyönyört lélegzett,
De tisztának maradt a nő.

Mint vádoló, feddő kísértet
Ugy áll elébe most a mult.
Juan szívét vad önvád tépi,

És ezer démon sugja néki:
Te romlott, süllyedt, nyomorult!

Egyszer szerettek téged, egyszer,
E lány volt híved, senki más,
Mi azután jött, csupa álság,
Ledérség, élvág, rút csalárdság,
Ámítás és önáltatás.

Érzést hazudtál sok hazugnak,
Rajongtál józan hidegen,
Csaló valál, kit megcsalának,
Áruló, kit elárulának,
Szívtől számüzött szívtelen.

Szomjajzál égi üdvösséget
És nyertél földön már pokolt.
Kaland veszélye vonzott téged
S mit kezedsz örvény szélén tépett,
Nem rózsza, — mérges dudva volt.

Egyszer szerettél igazában,
Egyszer szerettek tégedet,
Egyszer, mikor még rossz nem voltál,
Mikor még bűnre nem gondoltál,
Egyszer volt egy nagy sikered.

Jót egyszer kellett volna tenned,
Te rosszban mindig oly erős,
De akkor félsz szállott szívedre
S ten-boldogságotól ijedve
Megfutamodtál, gyáva hős.

Féltél az igaz szerelemtől,
Mely soha, soha nem muló,
Te hűtlen, — féltél a hűségtől,
Te gyáva, — a kötelességtől,
S az igazságtól, — te csaló!

Most nincsen út a multba vissza,
Elpazaroltad életedet,
S szíved nem lesz már soha tiszta,
S ki szívét egyszer reád bizta,
Többé már nem hihet neked!...

... Így Juan... Láz közt jár nyomába
S megtudja, hogy ma is leány,
Juanért gyászolt ifjusága,
Miatta szűzen elvirágza
És szűzi még, mint hajdanán.

A lovag, mély búval szívében,
Komoran otthonába tért,
És elfeledte már egészen
A másik nőt, ki bűnre készen,
Ma mámort és gyönyört ígért.

S a mig Juan multját idézi,
Előtte a bűnös jelen,
Belép az asszony, fátyla lendül,
Pirulva tiltott szerelemtől
Állott a bűn szemérmesen.

Szemét lesütve, azt susogja:
»Ah vége, nem daczolhatok!
Sujtson bár porba megvetése,
Vagy százszor sujtóbb nevetése,
Juan, ön győzött, itt vagyok!«...

... Mi ez?... Juán, a henyec, léha,
E nő karjába nem omol?
Im hajlokában itt a préda,
Övé lehetne... S óh ez tréfa!
Juán egyszerre mily komoly!

Oly rutnak látja ezt az asszonyt,
Szeméből pokol tör elő,
És arcza pirja pokol lángja,
És egész teste égő máglya,
Vad kárhozatba ölelő.

S aztán... óh ez tréfás valóban!...
Ki hitte volna valaha?...
Juán hátrál, Juán menekszik,
Szemérmes Józseffel vetekszik
A víg világfi... hahaha!...

Rohan az utcák tömkelegjén,
E perczen multjéért lakol
És mintha gúnyos kacaj csengne:
»Bolond, ki úgy se jutsz a mennybe,
Kacaj terajtd a pokol!«

Palágyi Lajos.

A paraszt felesége.

Egy matróna emlékeiből.

Írta: HENRY GRÉVILLE.

I.

... Mintegy harmincz évvel azelőtt Podoliának egyik nagyobb városában történt a dolog; a sorozásra az egész környékről összesereglettek az emberek s nem volt közöttük egy se, akinek ne lett volna valami panasza és kérése.

Az egyik mesterember fiát akarta kimenteni a szolgálatból, mert nagyon értett a földműveléshez, a másik egy fajankót akart kiszabadítani azzal az ürügygel, hogy forradalmi eszméi vannak; szóval barátaim kastélya valóságos bábeli torony volt, ahol mindenféle nyelven beszéltek s mindenféle zajt csaptak.

Az ezredes, aki a sorozást vezette, ezuttal először teljesítette ezt a kötelességet; innen van az, hogy az ezredes nagyon gyöngéd szívű volt.

A kérelmezőket mind egyforma közönyösséggel fogadta; csak a mikor módjában volt valami alapos reklamáció alapján elnézéssel lenni, ha egy anyának visszaadhatta egyetlen fiát, vagy apátlan és anyátlan árváknak a kenyérkereső fivért, akkor derült ki az arcza. S tudj isten, ennél a dolognál az állam nem sokat veszített, a szerencsétlenek pedig boldogsággal teltek el.

De másképp bánt aztán az ezredes azokkal, akik bármely okból nyavalyogtak előtte; ilyenkor olyan dühbe jött, hogy mindnyájan megrémültünk.

Fiatl barátném, K... grófné, akinek csodálkozásmat fejeztem ki, két szóval megmagyarázta nekem az ezredesnek, férje régi bajtársának a jellemét.

— Egyike a legjobb embereknek, mondotta nekem, de ki nem állhatja a tettetést; nem képzelheti, hogy mennyire utálja a hazugságot s hogy miképpen bánik azokkal, akik előtte hazudoznak. Ezeknek szívesen rádikálna még egy pár szolgálati esztendő, sem minthogy abból elengedne nekik.

— De hát ilyformán hogy egyeztetheti össze ember-

séges tulajdonságait a törvénnyel, melyről azt mondja a példaszó, hogy: »Kemény törvény, de törvény?«

Fiatl barátném finoman mosolygott:

— Jó lábon áll az égiekkel, felelte a kis grófné s ilyenkor lelkiismeretére hallgat, mely nagyon zárkózott, kényes dáma, de azért gyöngéd, mint egy anya. Sőt azt is hallottam, hogy ő és a dáma gyakran rossz lábon állnak egymással, mert a dáma nagyon sok elnézést követel mások számára.

Mindez nagyon problematikusnak tetszett nekem s bizonyosságokat vártam.

II.

Már nyolcz nap óta voltam szemtanuja a sorozás inkább szomorú, mint érdekes látványának s még kell vallanom, hogy már nem akartam bevárni a végét, a mikor egy reggel az előcsarnokban egy fiatal, rendkívül csinos, de szomorú, könnyes arcú parasztasszonnyal találkoztam.

A mikor meglátott, lábaimhoz vetette magát s mielőtt még megakadályozhattam volna, hevesen összecsókolta kezemet és ruhámat.

— Édes jőtevőm, monda zokogva, mentsd még őt és áldani foglak életem végeig!

A fiatal, szinte gyermekded asszony fájdalma oly őszinte volt, hogy szerfelett meghatott.

— Hát mit kívánsz tőlem? kérdém tőle, csitítani próbálván fájdalmát.

— Katonáékhoz akarják elvinni az uramat! kiáltá újból könyekbe lábadva és hogyha őt elviszik, akkor én belehalok fájdalmamba.

Karcsu, leányos teste vonaglott, fejét a tenyerébe temette és sirt, hogy az embernek majd a szíve szakadt meg.

— És hogy hívják a férjedet? kérdém tőle abban a reményben, hogy kissé elterelem szomorú gondolatait.

— Andrásnak; Yaromeikából való.

A férje egyike volt a legszebb parasztoknak: a törvény biztosan, menthetetlenül el fogja érni; kora, termete, értelmes volta teljesen megfelelt a követelményeknek: ritka példány volt. A szegény asszony félelme és fájdalma nagyon is jogosult lehetett.

— Nem tehetek érted semmit, mondtam neki, elszomorodva, hogy semmi vigaszt sem nyújthatok neki; nyugodj bele sorsodba, gyermekem: isten és a császár úgy akarja.

— Édes jőtevőm! suttogá a szegény asszonyka, összekulcsolt kezeit könyörögve emelve felém.

S abban a pillanatban, amikor felelni akartam neki, láttam, hogy elsápad; szemei lezáródtak s eszméletét veszítve a földre omlott.

III.

Mindjárt segítségért kiáltottam; a fiatal asszonyt felemelték s egy pamlagra fektették, ahol kis vártatva magához tért. A könyek megkönnyebbitették szívét s nemsokára már beszélni is tudott.

Melléje ültem. Ma én már öreg asszony vagyok; akkor is már tul voltam a legszebb éveken s magam is eleget szenvedtem, úgy, hogy a fiatal asszonyok lekésésében nem igen osztozkodtam; de a védenczem fájdalma oly igaz, oly bensőséges volt, hogy mélyen meghatott. Elmondattam vele az élete történetét; ez nem volt ugyan tulságosan regényes, de azért ép oly megható, mint Pál és Virginia históriája.

— Tizenhat éves vagyok, monda; fél éve, hogy férjhez mentem; már négy éve annak, hogy a férjem elő-

szőr látott meg egy mulatságon: azóta mindig azt hajtotta, hogy mihelyt én eladó leány leszek, rögtön egybekelünk. Nagyon lassan telt el az idő, míg végre akadt egy lelkész, aki összeadott minket, mielőtt én még tizenhat esztendő voltam s így egy félévet nyertünk. Az uram soha más leányra nem vetette a szemét, én soha más legény szemébe nem néztem: boldogok vagyunk, mintha a paradicsomban volnánk... Ugy-e bár, nem vetnek most végét boldogságunknak? Ugy-e, hogy a mi nagy boldogságunk nem lehet csak ilyen rövid életű? Csak egy-két évet várnának legalább, akkor talán már bátrabb volnék! De most, nem, nem lehet! Hiszen olyan fiatal vagyok még csak és nincsen bennem semmi erő!...

— És a férjed mit szól a dologhoz?

— Sir, egész nap csak sir. Arra is gondolt, hogy elmenekül az erdőbe, de hisz ott elfogják! Végre eszünkbe jutott a nagyságos asszony, aki oly jó!...

Es megint leborult előttem lágyan, szeliden és egyre sirt, erőtlen, hangtalan sirással, megtörve szerető szívének hitvesi fájdalmától.

Bár eleve meg voltam győződve arról, hogy minden közbenjárásom hasztalan lesz, mégis megígértem a szegény asszonynak, hogy beszélek az ezredessel férje ügyében s elküldtem őt a remény egy halvány sugarával szívében, melyért később szemrehányásokkal illetem magamat.

Az ezredes, mint az várható volt, nem akart tudni a dologról. Malania, a védenczem, ne reméljen semmit; az ő esete egy mákszemnyivel se különösebb száz más esetnél s elvégre is nem lehet felmenteni mindazokat az embereket, a kikért a feleségeik könyörögnek.

— De talán ez az eset még sem olyan gyakori, mondám neki. Ennek az egy embernek a helyére talál husz mást, részegest, veszekedőt, akitől szívesen szabadulna meg az asszony.

— Nagyon rossz példa volna, mondá az ezredes komolyan.

— De ezredes ur, mondám neki, ime egy asszony, aki imádja a férjét! Már az eset ritkasága miatt is megtehetné!

Az ezredes mosolygott, de hajthatatlan maradt.

Másnap, a mikor Malania eljött, hogy lépésemnek sikere felől tudakozódjék, elmondtam neki az ezredes feleletét.

Az asszony szótlanul nézett reám; vértelen ajkai hiába akartak szót formálni... És megint csak elterült a lábaim előtt, úgy mint tegnap, eszméletlenül.

Ugyanazokkal az eszközökkel akartuk életre kelteni, mint tegnap; de ezuttal az élet nem tért vissza oly hamar. Végre félóra múlva Malania kinyitotta szemeit. Szemei könnytelenek, de azért fájdalma még az eszméletlenség alatt sem szűnt meg, mert ime komor arccal fel, réveteg tekintet vet felém, a mikor köszönt s kétségbeesett mozdulattal tart a kapu felé.

— Hová mész? kérdém tőle.

Felelet helyett a fejét fordította arra, ahol a tőtükre csillogott a napsugárban.

— És nem félsz az istentől? kérdém megrémülve.

— Nem akarom meglátni, hogy a férjemet elhurcolják, mondá szinte élettelen hangon; legalább ettől a bánattól meg leszek kímélve. Isten meg fogja bocsátani bűnömet... Hiszen olyan boldogtalan vagyok!

Szerencsétlenségének gondolatára megint erejét vesztette, a falhoz akart támaszkodni s aztán élettelenül terült el a folyosón.

Rögtön elhivattam az orvost; Malaniát ágyba fektették s én elszaladtam az ezredesért, aki a sorozólajstromok rendezésével volt elfoglalva.

— Jöjjön kérem, de hamar, szoltam hozzá, szinte megtámadva őt dolgozószobájában.

Az ezredes látva, hogy mennyire fel vagyok indulva, faképnél hagyta papírjait s velem együtt a folyosóra sietett.

— Ime, az ön munkája; szoltam hozzá, a mozdulatlan, szinte élettelen asszonyra mutatva.

Az asszony gyöngéd és gyermekded szépsége, letört virághoz hasonló testének bája s a szemek alatt látható kékes árnyak, melyek halálos kifejezést kölcsönöztek az arcnak, sokkal ékeesszölvöbök voltak, mint az én szónoklataim.

Az ezredes csöndesen nézegette a szegény gyermeket, míg végre nagy sietséggel belépett az orvos. Malania megint magához tért, de ezuttal nem engedtem meg neki, hogy hazamenjen, hanem a férjéért küldtem s a mikor ez eljött, az ezredes és az orvost elvittem a kis szalonba.

V.

— Mi a véleménye erről az asszonyról, doktor ur? kérdém az orvostól.

— Nagyon gyengéd, ideges complexatio, rendkívül ritka eset ez parasztasszonyoknál; sőt azt hiszem, hogy ilyen eset még nem is fordult elő.

— És ezek az ájulások?...

— Ha gyakrabban ismétlődnek, halál lesz a végük, mert azonkívül szívbetege is forog fenn... Valószínűleg ebből a beteges dispoziózból ered a fiatal asszony rendkívüli érzékenysége s az a szenvedélyes szerelem, a mely-lél férjét szereti.

Anélkül, hogy a szerelemre vonatkozó eme skeptikus magyarázattal tovább törődtem volna, az ezredeshez fordultam.

— Nos és ezredes ur milyen véleményen van?

A derék férfi csak a vállait vont, ami nála a meg-rökönyödés jele volt.

— Meg akarja ölni ezt a szegény asszonyt? folytatám, az ő haláláért önt fogom felelőssé tenni.

— Bocsánatot kérek asszonyom, szabadkozott az érdemes férfi; bármi történjék is, engem felelősség nem érhet. Én nem vagyok a törvény! Én csak a törvény végrehajtója vagyok.

— Hogyan? kiáltám, hiszen ön az élet és halál ura ezen emberek közt, akik ma parasztok, holnap katonák. Egyes-egyedül csak öntől függ...

— De bocsánatot kérek, folytatá az ezredes, rop-pant impozáns módon sodorván bajuszát, a mivel sehogyse imponált; az élet és halál ura — gyönyörű kifejezés... Én itt csak a hatalom, a katonai hatalom képviselője vagyok.

Ezt az utolsó frázist olyan hangsúlyozással mondta, hogy az utolsó csepp törvény-tisztelet is eloszlott bennem. Szerencsétlenségemre lázadónak születtem — legalább családomban mindig annak mondtak, noha magamban meg vagyok győződve, hogy csak akkor ellenkezem a hatalommal, ha, mint a mostani esetben is, látom, hogy szemmel látható igazságtalanságot követ el.

— Lássá ezredes ur, mondám hevesen, a katonai hatalom, melynek ön itt a képviselője, megparancsolhatja a szegény asszony férjének a kivégzését, ha szökevény lesz, vagy ha vonakodik a behívásra megjelenni; de nincs hatalma egy asszony felett — érti ezredes ur — egy asszony felett! Most nem a Yaromeikából való Andrásról van szó, hanem a feleségéről, Malaniáról. Ha ez az asszony meghal, amikor látja, hogy a férjét elviszik, akkor ön épp oly biztosan ölte meg őt, mintha tizenkét golyót lövetett volna reá.

— Űgyan kérem, asszonyom, nagyon messzire megyünk a dologgal...

— De kedves ezredes ur, szerencsére mi asszonyok kimenekülünk a katonai törvények alól; ne legyen ön királyibb a királynál; doktor ur, ugy-e bár ön azt mondta, hogy a szegény Malanie bele fog halni a bajába?...

— Bocsánatot kérek, felelte az orvos, én nem azt mondtam, hogy biztosan belehal, hanem azt hogy belehalhat.

— Az egyre megy! mondtam hevesen. Az önök folytonos bocsánatkérésével sohasem jutunk zöld ágra. Ezredes ur és orvos ur: ha ez az asszony bánatába belehal, a mikor a férjét elviszik, ezért isten és emberek előtt önöket teszem felelősekké!

— No lám, szólt a doktor, tőlem semmi sem függ! Az ezredes urnak...

— Hallja most ezredes ur, ön, egyedül ön képes...

Az ezredes, azt hiszem, sokkal könnyebbnek találhatta egy ezreddel komandirozni, mint egy megátalkodott asszonynak ellenállni: s minthogy alapjában meg volt győződve arról, hogy igazam van, megígérte, hogy András holnap csak formászerint kerül a sorozó bizottság elé, de azután egyik vagy másik ürügy alatt ki fogják szabadítani.

Ezt becsületszávára megfogadtattam az ezredessel s mikor így bizonyos voltam a jó sikerről, védeczeimhez siettem, hogy a jó hirt tudtukra adjam.

Az ember nem hal bele a boldogságba, mert Malania nem ájult el újra. Lázás örömében, elragadtatással nézett reám és nem jutott szóhoz. Végre amikor lecsendesedett, engedte, hogy a férje haza vigye s mindketten távoztak ezer áldással halmozva el engem.

Már azt hittem, hogy erről az oldalról nem várható többé semmi felindulás, amikor másnap déiben látom, hogy Malania, amint felém tart, szomorubb mint valaha.

— Oh, asszonyom! kiáltá, elvitték az uramat a sorozó bódéba és ott fogják tartani és nem fogják többé visszaadni.

— De édesem, felelém neki kissé türelmetlenül, hiszen ez csak a látszat kedvéért történik, hogy ne irigykedjenek rátok a faluban; aztán elvégre is, ennek meg kell lenni!

De szavaim süket fülekre találtak; végre megunva a folytonos rábeszélést, megígértem neki, hogy az ezredesnek emlékezetébe juttatom ígérétét s elvittem magammal a kunyhóba, ahol a sorozás végbement.

Nagyon szomorú hely volt ez: telve sirással és jajgatással; a sorozottak feleségei és szülöi ott ültek az alacsony és sötét kunyhó falai mentén levő fapadokon és versenyt sirtak.

Mégis a mikor beléptem, kissé lecsendesültek.

Az ezredes köszöntésemre a fejével bólintott, mely jeladás rögtön megnyugtató. Malania, aki már nem tudott a lábán állni, leült egy fapadra s én, félve, hogy megint el fog ájulni, melléje ültem, készen tartva a szeszes üvegcsét.

Két vagy három ember lépett az ezredes elé, elmondta, hogy hány éves, hol született, mi a neve stb. A mikor a vizsgálat után felhangzott a rettenetes szó: »Bevált«, a kunyhóban megint kitört a sirás és jajgatás.

Végre Andrásra került a sor.

— Bátorság, gyermekem, sugtam Malania fülébe, hisz tudod, hogy az egész csak formáság.

A szegény asszony kétségbeesetten tekintett rám, aztán a férjére nézett.

A csinos fiatal ember a sorozóbizottság előtt állott és nyugodt hangon felelt a kérdésekre, míg a hideg verejték gyöngyözött homlokáról. Nem mert felénk nézni, mert ő sem bizott sokat az ezredes ígérétében.

— Vigyázz, gyermekem, sugtam halkan Malaniának, ne félj: hisz tudod, hogy amit mondani fognak, az nem lesz igaz.

Az asszony lassan bólintott a fejével és feszült figyelemmel, fejét kissé előre hajtva, figyelt arra, amit odaát beszélnek.

— Bevált! hangzott el harsányan az ítélet.

Az ezredes felemelte fejét és átható tekintet vetve reám, megnyugtató.

— Most már mehetünk, mondtam Malaniának; András már végzett, odakünn találkozhattok, mert ő ki lesz szabadítva.

Az asszony nem felelt; kezemet a vállára tettem: nem mozdult.

— Malania, mondtam hangosabban, menjünk, siess.

András felénk jött: rendkívül halvány és szomorú volt; ránézett a feleségére, felsikoltott, felkapta a padról s aztán hirtelen eleresztette, rémületében visszatántorodva...

Az asszony halott volt; meghalt fájdalomában és rémületében, abban a pillanatban, amikor ez a rettenetes szó »Bevált« megfosztotta minden reménytől.

András aztán önként ajánlkozott a szolgálatra: »Isten akaratára volt, mondá és isten megbüntetett minket, mert akaratának nem akartunk engedelmesskedni.«

Azóta nem volt bátorságom visszatérni K... barátomhoz. A társaságban elég gyakran találkoztunk, de ilyenkor szó nélkül csak kezét szorítottunk, mert e szomorú történet után már nem volt miről beszélnünk.

Az ezredes nagyon derék ember volt s én meg vagyok győződve, hogy azóta a mi szegény Malaniánkra gondolva, sokakat mentett fel a szolgálat alól, ha nem is érdemelték meg egészen.

Szerencsére az orosz nép hűséges és Oroszországnak azért elég katonája marad.

Krónika II.

Novella.

— június 14.

A tiszteletreméltó ősz György gróf dolgozószobájában ült s elmerengett az arczképen, mely íróasztalának egyetlen diszessége. Ébenfa rájában egy régi kopott kép, egy fiatal hölgyé, kinek a szeme mintha most is mondaná még: szeretlek.

Az ajtó nyílik s egy magas, fiatal ember jelen meg, ki tisztelettel hajtja meg magát:

— Hivatott apám?

A tiszteletreméltó ősz György gróf keze egy szelid intésével bátorítá fiát, hogy lépjen közelebb. A fiatal ember elfogultan ült a szék szélére, s alig mert édes atyjára tekinteni. Mert nemcsak az apai fensőség hatalma tette elfogulttá, hanem a haza génusza is, a nagy ember dicsősége, aki első az első között s Magyarországot véres küzdelmeken keresztül vezette a diadalmas szabadság révébe.

Az ősz gróf végigsimítá homlokát s szelid elegikus hangon kezdett beszélni.

— Tudomásom van róla, flam, hogy a színművészet iránt érdeklődöl.

A fiatal gróf elpirult, s alig érthetően sutogta:

— Igen, apám.

— Tehetséges színész az a... hogy is hívják?

— Aradi Mariska. Nagyon tehetséges, csak most lépett a színi pályára és már is a közönség kedvence.

— Szép, szép, de ami engem érdekel s ami engem aggaszt, az a különös körülmény, hogy Aradi Mariska oly tehetséges művésznő és neked még sincsen adósságod.

A fiatal gróf elpirult és remegő hangon szólt:

— Nem értem apám, csak nem gondolod, hogy ő...

— Ő? Ismételte szelid fájdalommal az ősz gróf, ő? Hát nem csalt balsejtelmem? Ó, boszú álló isten, súlyosan nehezül rám kezed.

Majd megragadta fia kezét s könnyörgő hangon szólt:

— Édes fiam, ha ősz apád szavának van súlya, hallgass reám. Őseinkre, dicsőséges multunkra, jövőnk fényére és a haza üdvére kérek, hagyj föl a színművészettel, vagy csinálj adósságokat. Mindig takarékosagra intettelek, de hidd el, ő fiam, nincs veszedelmesebb könynyelműség, mint a takarékoság a színművészet terén. Tudom, hogy ő angyal, de amely pillanatban ő észreveszi, hogy annak tekinted, el vagy veszve, s jaj nekem, szegény atyádnak, aki elveszti egyetlen fiát.

— Értem önt, apám és mégsem értem. Ő valóban angyal s nincs szüksége rá, hogy én azt megmondjam neki.

— Akkor későn érkeztem, sóhajtott az ősz. De lelkemet legalább meg kell nyugtatnom. Édes fiam, hallgass reám. Tudod, hogy én az előítélet ellensége voltam mindig s hazánk szabadelvű fejlődése az én működésemhez fűződik. Nem az előítélet szól belőlem, hanem a rideg ész, a tapasztalat és az igazság. Nem akarom érzelmeidet profanálni s egy szóval nem vonom kétségbe, hogy ő angyal. Ám az angyalok az égbe valók, aki közülök a földre száll, romlandó. Hidd el nekem, aki szintén hőszerepet játszottam egy angyal tragédiájában, hogy az ő angyalvolta a te bűnöd, a te bűnöd pedig az ő szerencsétlensége. Megláttad, találkozta vele, megtetszett neked. Megtetszett, mint annyi más rangodbeli fiatal embernek annyi más hozzá hasonló művésznő. Ők virágon kezdték, ékszeréken folytatták és számlák kiegyenlítésével végezték udvarlásukat. Egyiköknek sem történt baja, a fiatal urak legfőleg gondnokság alá kerültek s a művésznők megszokták, hogy mások egyenlítsék ki számlájukat. Sem a jókedvük nem mult, sem a művészetük nem hanyatlott, sem társadalmi becsülésben nem veszítettek semmit. Az ő világukban az erény előítélet, a szerelem pedig kultusz. Nem mondom, hogy egyikök sem erényes, de ha az erény útjáról lelépnek, nem számítják be nekik oly súlyosan, mint más nőknek.

— De ő kivétel, szólt közbe félénken a fiatal gróf.

— Tudom, tudom, de te tetted azzá. Mikor először láttad, nem tudtad, hogy ő kivétel, sőt azért közeledtél hozzá, mert nem tartottad kivételnek. Nem azon kezdted, hogy erényét keressed, hanem a kegyét. Ez nem sikerült, mert a kivétel te vagy. Tulságosan nemes, jószívű és tapasztalatlan voltál.

— De apám!

— Nyugodtan, édes fiam, a baj, látom, már krónikus. Nem sértem őt, s elismerem, hogy ő tiszta, mint a hó. De édes istenem, a bukott angyalok mind kivétel nélkül valamikor tiszták voltak, mint a hó. A nő pedig mindig olyan, amilyennek nézed. Csodálatos ösztönök az első pillanatban megérzi, mit tartunk róluk. Ha egy nőt megközelíthetetlennek gondolsz, az a te számodra elérhetlenné vált, ha különben hetaira volna is. Mert erkölcsi világát ahhoz szabja, amit te tartasz róla. Csak nem veti magát karjaidba, ha tudja, hogy megvetnéd érte? A férfi véleménye a nők erkölcsé s a férfi erénye hajtja föl a női erény árát, amint magad is tapasztaltad, de mig magam is.

— Te nem hiszel a szerelemben?

— Dehogyan nem, édes fiam, hiszek benne, a tiedben is, az övében is. Ő tisztán szeret téged, mert te tiszta szerelmet kerestél nála. Mért nem verted magadat költésbe, mért nem árasztottad el kincsekkel, hogy megértette volna, hogy mit keresel tulajdonképpen nála. Ahelyett sóhajtottál s mindenképen kimutattad, hogy szándékosan tiszta és komoly. Vajjon akad-e széles e világon színész, aki ilyenkor tiszta szerelemre nem gyulad s föl nem esküszik a tiszta szűzi erényre? Ő én hiszek, nagyon hiszek az ő szerelmében, de abban nem hiszek, hogy e szerelem tisztaságát nem az ár nagysága okozta volna.

A fiatal gróf fölkelt és mélyen meghajolva atyja előtt, halk, de szilárd hangon szólt:

— Édes apám, te úgy beszélsz, mint öreg ember, én úgy érzek, mint ifjú. Elméd világos és szavad bölcs. De a szív nyelvét nem érted és bölcseséged elfogulttá tesz. Te, aki a legnemesebb eszméken hevülsz, nem ismered volna soha a valódi szerelmet?

— Hagyd el, édes fiam, mostani beszélgetésünknek, látom, már csak akadémikus jelentősége van. Te el fogod venni a kis naivát s mivel én e házasságba nem egyezem, meg fogsz vele szökni s lemondasz a majorátusról. Ezt már tudom. De tudom azt is, hogy két-három év múlva nagykoru leszel s akkor a kiskoru szerelmedről is másképp fogsz gondolkodni, mint most. Ha az ember nagykoru, nem dobálódzik úgy a majorátusokkal, mint a kavicsokkal, hanem számol, gondolkodik s tapasztalja, hogy a szerelem az élet egy kedves epizódja, de nem maga az élet. S eszmélsz arra a gondolatra is, hogy a szerelem útjait a véletlenség szabja meg s rajtad áll, hogy e véletlenség balesélyeitől óvakodjál. Akit nem ismerünk, abba nem lehetünk szerelmesek s ha a legelőkelőbb magyar mágnás-család fia vagy, nézd csak a rangodbeli hölgyeket, hogy szerelmet közzülök keltsen benned valaki. S mikor ez a tudat dereng benned, más szemmel nézed majd feleségedet, akiért mindent áldoztál, holott ő mindent nyert. S keserűen hangzik lelkedben szerelmi szava, mézetlen a csókja és terhes ez ölelése. Nem taszítod el magadtól, de sóhajtasz: miért is találkoztam vele? S anélkül, hogy kiábrándulnál, az a gondolat megkeseríti minden perczedet és terhessé váltja ragaszkodását. S akkor, édes fiam, kopogtat elmédben a válás gondolata és válni

fogs. Boldog vagy, hogy szabadelvű törvények őrködnek fölötted s nem az egyház kegyetlen köteléke. fűz benneket egybe. Válni fogs s egykori angyalod megcsalatottnak, elhagyatottnak érzi magát, ahogy nem érezte volna magát soha, ha lánykorában kiegyenlited a számláit. S belekerülsz ebbe a székre, ahol most én ülök és prédikálok neked valamiről, amiről nékem is hiába prédikált az, aki előttem ült ebben a széken. Édes fiam, akármit csinálsz is, annak az angyalnak utolsó sóhaja nem kíván áldást a fejedre. S ezért gondolom, hogy nemes emberhez illőbb elhagyni a szeretőjét, mint a feleségét.

*

Három nappal később a fiatal gróf megszökött a kis naivával. A tiszteletreméltó ősz gróf az ujságok után kérdezte tőle tartózkodó helyét, hogy tudja hová küldeni az apanaget. Aztán várta, várta az időt, melyben a fiatal gróf nagykoru lesz s bekivánczik a majorátusba. Magános délutánokon pedig dolgozószobájában ülve hosszan elmerengett a régi, kopott képen, melyről egy fiatal hölgy vonásai mosolyognak felé s félig nyílt ajkai mintha most is susognák: szeretlek.

Rêveur.

Dániel Ernőné.

Szép asszony arczképehez voltaképpen nem kell kommentár, s jaj annak a női képnek, amely nem kommentálja saját magát. Az aktuálitás kérdése is felesleges: egy szép asszony mindig aktuális. S ha ez a pár sor mégis valami kommentárféle, az csak amolyan hivatalos formalitása ami udvarias meghajlásunknak. Ami a kegyelmes asszonynál annál inkább helyén való, mert az ura révén az akták világával is összeköttetésben áll.

Mint ahogy a Dániel Ernő minisztersége egy érdemes politikai pálya betetőzése, a kegyelmes asszony park-klubbeli alelnöksége is csak megpecsételése annak az első szerepnek, amit a budapesti társaságban játszik. S a gazdasági politikánál ez nem kisebb dolog, amint a gazdasági érdekeknél nem kisebbek a társasági érintkezés érdekei. Ami fejletlen szalon-életünkben nagy és szép a hivatása a fehér asszony-kezeknek, amelyek finoman és ügyesen tudják összefűzni és elrendezni azokat a szálakat, amiket a politikus férfiak erőszakos ujjai megtéptek és összekuszáltak.

Ezen a társadalmi téren a kegyelmes asszony valóságos államférfiúi kvalitásokkal rendelkezik: elmés, leleményes és kitartó, s ami fő, kitűnően tud reprezentálni. Az agglegény Kálnoky sohasem bukott volna meg, ha olyan kitűnő szövetséges áll az oldalán, mint aki Dániel Ernőnek nyeri meg a szimpátiákat mindenütt, ahol a kereskedelmi miniszter az ő körutjain megfordul.

✧ **Külügy.** Az *összmonarchiában* (az osztrák foederatív és a magyar nemzeti állam szövetségét csufolják így) nincs jobb közhivatal a külügyminiszterségnél. Külügyminiszternek lenni nálunk — ez a legnagyobb szerencse és a legmagasabb élvezet. Nemcsak azért, mert a külügyminiszter kapja az *összmonarchia* hivatalnokai közt a legtöbb fizetést, hanem azért is, mert a külügyminiszternek van az *összmonarchiában* a legkevesebb dolga. Legtöbb fizetés, legkevesebb dolog — »oly cél, minőt óhajthat a kegyes«... A külügyminiszter reggel 10 felé kel, 11-kor reggeliz; azután a legfinomabb szivarok füstjében, a legfinomabb urakkal diskurál. Később kikocsikázik, vagy kilovagol; elmegy egy-egy félóra a ő-felségéhez, valamelyik főherceghez, vagy nagykövethez. Mikor visszatér gyönyörű hivatal-szobáiba, aláír egy-két csodásan korrekt okmányt, melyet olyan urak csináltak, akik ahhoz nálánál sokkal jobban értenek. Az elolvasással tehát nem kell vesződni. Egyáltalán nem kell vesződni semmivel. A boldogult Andrássy Gyula gróf egy fél-századra megcsinálta a külügyi politikát előre. Hármasszövetség — és punctum. Csak ezt nem szabad elrontani, a többi aztán szépen csinálódik magától. Egy fél-századig az a jó osztrák-magyar külügyminiszter, aki nem csinál semmit, csak áll szép csöndesen a hármasszövetség *bázisán*, vagy legalább *frázisán*. Kálnoky például határozottan kitűnő külügyminiszter volt, miután virtuozításra tett szert a semmittevésben. Csak reprezentált illedelmes nagy urként és diskurált finom szivar-füstben finom emberekkel. Remek dolga volt s örökös megérdemelt dicséret környékezte bölcs semmittevéséért. A veszte azonban az lett, ami a nagy jólétben, teljesen gond és dolog nélkül élő asszonyoké szokott lenni. Elunta magát s tiltott titkos viszonyokat, affektált flirteket, kicsinyes intriguákat kezdett szövögetni egyik törvényes urának, a magyar kormánynak blamátlására. Ebbe belebukott, igen helyesen, de korántsem alkotmányos módon. Ámde alkotmányosan a külügyminiszterünk nem is igen bukhathik, mert hiszen az alkotmányhoz édes kevés köze van. Legfeljebb ő bánthatja meg oktan szeszélyből az alkotmányt, de az alkotmány őt teljesen békében hagyja. Mégis, formaliter a delegáció volna az, ami a külügyminisztert némi enyhe módon valami alkotmány-félre emlékezteti. Hogy azonban a delegáció, milyen »jámbor fajta«, azt már az új külügyminiszter, az elegáns polyák Goluchowsky is kitapasztalhatta. A delegáció sietett kijelenteni, hogy teljesen bízik Goluchowszky semmittevésében. Most már majd elvállik: okos ember-e Goluchowszky? Ha az: holtig gyönyörűen él, nem csinál semmit s holtá után kap egy szobrot Ausztriában s egyet Budapesten. Ha ellenben csinál valamit — csak ronthat s kétségessé teszi szobrát. De mégis, nem annyira az aktivitás veszedelme fenyegeti, mint ugyanaz, ami Kálnoknak is nyakát szegte. Féltő, hogy roppant jó dolgában azaz semmi dolgában — az unalom őt is ráviszi, hogy római pap-gavallérokkal, vagy más finom urakkal flirteljen. Ebből aztán baj lehet, ha kitudódik. Reméljük azonban, hogy ő okult elődjének kárán s még unalmában sem fog flirtelni. S ha tán mégis fog, majd ő már úgy teszi, hogy ne tudódjék ki.

* * *

✧ **Melodráma.** A tisztelt közönség igen kedveli a melodramákat, különösen nyáron. Ha a színházakban nem kapja meg kedves műfaját, keresi azt másutt: az ujságokban, meg a saját fantáziájában. Különben ez a két hely majdnem egy. Amit a közfantázia ma termel, az holnap benn van az ujságokban. Ami viszont ma van az ujságokban, az holnap már benn van a közfantáziában — különösen, ha az illető lelemény melodramatikus. De mi is tulajdonképpen a melodráma? Ime pontos definíciója: a melodráma valamely sajnós eset, melynek bűnös okozója később a lelkiismeretfurdalás következtében megőrül. Szükséges tehát a melodramához mindenekeelőtt egy néhai sajnós

eset. És vajjon, sajnos eset volt-e a világosi fegyverletétel? — Az bizonyára igen sajnos eset volt... Szükséges továbbá a melodrámahoz különösen, de a sajnos esethez is általában, egy bűnös. Ki a bűnös egy fegyverletételnél? Aki a fegyvert leteszi? — Nem, mert az úgy sem tenné azt le, ha nem volna kénytelen vele. Az ellenség bűnös, aki letéteti? — Nem, mert az ellenségtől még szép, ha csak a fegyvert téteti le vélünk s fel nem konczol bennünket. És különben is, tíz és százezrekre menő bűnösöket a melodráma nem használhat, miután az emberek ilyen nagy tömegekben, a lelkiismeretfurdalás folytán megőrülni soha sem szoktak. Bűnösnek legjobb mindig egyetlenegy. De az aztán jó erősen bűnös legyen. Szóval bűnbak. Ki tehát a fegyverletétel bűnöse? — Az áruló vezér? De miért áruló a vezér? — Mert ha nem az, akkor nincs melodráma. Dictum-factum: szabadságharczunk leggeniálisabb s legtöbbször diadalmas vitéz vezére, Világostól fogva áruló. Ezt már ki nem disputálja senki abból a közfantáziából, mely el nem engedi a melodramát... De aztán megint baj van. A rejtelmes iszonytató bűnös, a világosi sötét áruló, felemelt fővel, bátran, nyugodtan, sőt bizonyos szelid, megbocsájtó humorral viseli a szörnyű vádat. Itt él az általa »elárult« hazában; nagy biztossággal jár-kei közöttünk; sőt szerető atyafiságának és tisztelő barátainak derült körében magas kort ér s e mellett igen erős, egészséges. No, ez már nem járja. Ez az ember elrontja a melodramát. Hiszen ez makacsul vonakodik megőrülni. Ez inkább a saját öntudatában rendíthetetlenül megnyugvó tiszta ember képét nyújtja, semmint a lelkiismeret furiáitól zaklatott bűnösét. Hát hol marad a melodráma hajmeresztő és tanulságos vége? Abbanhagyja most már a közfantázia a még befejezetlen melodramát, amelyet immár 46 esztendeje egyre komponál, bonyolít, színez és fejleszt?... Nem; erre a közfantázia képtelen. Elveszti tehát a türelmét s oda sem nézve a ránézve bosszantó valónak — egyszerre csak megcsinálja a melodráma végét: megőrjiti az árulót. Egy másnemű szenzációkban szegény nyári napon világgá kürtölik a lapok, hogy Görgey Artur megőrült. A melodráma be van fejezve. És most — tapsolj tömeg!... A valóságban persze Görgey Artur igen kitűnő testi és lelki épségnek örvend Visegrádon s fölényesen mosolyog a róla szóló rémhíren. De mit törődik ezzel a melodráma?

☆ Ki az okosabb? A magyarok ellen izgató dákóromán legnagyobb sikere az, hogy Franciaországban bekötötték a koszorunkat. A francia lapok sokszor hoznak cikkeket az oláhok mellett és a magyarok ellen, nemkülönben mindenféle francia gyűléseken megszokott esni, hogy egy-egy oláh dikciót mond a magyar zsarnokságról. Néha, de ritkán, ezzel szemben egy szerény magyarbarát cikk is szokott megjelenni a francia sajtóban; sőt volt már olyan francia gyűlés is, melyen a mi embereink közül jutott valaki szóhoz s ez az oláhokat hagyta helyben. Mikor ilyen utóbbi-fajta esetek esnek, mi naív örömben uszunk. Pedig az egész e fajta magyarmentés nem jelent egyebet, mint csak azt, hogy a tisztelt francia közvélemény hungarofil informálására valami forrásból áldoztunk bizonyos mennyiségű száz, avagy ezer frankokat. Mikor meg amolyan oláhbarát francia közvélemény-informálásokról hallunk, igen elszomorodunk, szinte kétségbeesünk. Pedig az meg nem jelent egyebet, mint csak azt, hogy a dákórománok még sokkal több száz és ezer frankokat áldoztak fel a maguk érdekében a gall közvéleményi oltárokon. Hogy azok az eszes és se vélünk, se az oláhokkal, se a magyar-oláh bajokkal nem sokat törődő francziák, ide és oda informált közvéleményükkel, a hajunk szálát sem görbitik meg, de ki sem egyenesítik — arra bármikor leteszem a hitet. Sőt meg vagyok arról is győződve, hogy az az egész informált francia közvélemény voltaképp csak annak a tíz-husz, vagy száz usque ötszáz francia urnak a véleménye, aki okos üzletből oláhbarát, vagy magyarbarát. Ezekről még azt is felteszem, hogy komolyan veszít az a kis, két betűnyi különbséget, a mi Bukarest és Budapest közt van. Sőt meglehet,

hogy ezek közt olyan igaz revanche-hazafi is van, aki ellenünk el van keseredve, de nem az oláhok, hanem a hármasszövetség miatt. A francia nemzet milliónyi tömegeinek mindazonáltal Hongrie és Roumanie egyképen *là bas* van; a mi pedig *là bas* van, az őket egyáltalán nem érdekli. Hogy a zsarnokot *là bas* sem szeretik s az elnyomott iránt még *là bas* is szimpátiát éreznek, — az hihető. De nem hiszem, hogy akár-mennyi pro és contra információ után is tudnák már, hogy ki nyomja hát el a másikat: a magyar-e az oláht, vagy az oláhe a magyart. Mindezek folytán alighanem a magyar az okosabb, mert kevesebb pénzt költ el a francia közvéleményre s az oláh a bolondabb, mert ligájának pénzét, a helyett, hogy oláh iskolákra adná ki, elszenzáciozza, elgyűlösezi, elreklámozza, elreprezentálja, elmartirozza, elsajtózza és elfrancziázza. Ha mi minden oláhbarát francia enuncziációra egy-egy ujjabb magyar iskolával tudnánk felelni, akkor pláne mi volnánk a sokkal okosabbak. Akkor idővel már csak a francia közvéleményben élne a magyarországi oláhság, a magyar határok közt azonban nem.

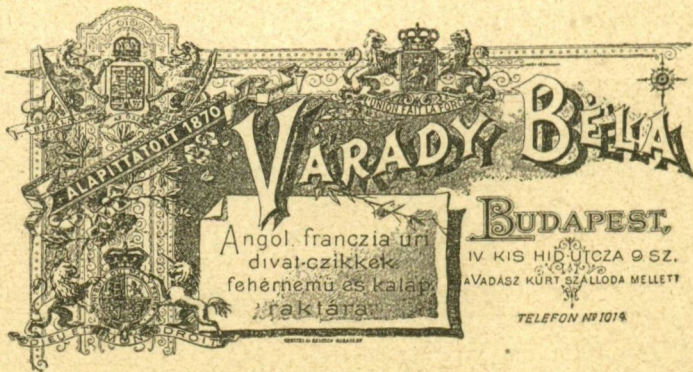
* * *

△ Pékek strikeja. Hogy is mondja Goethe? »Über allen Kipfeln ist Ruh.« Szimpátiánk a munkásoké, de ez a sok strike igazán kezd már unalmas lenni, különösen a pékeké. Ezek a derék elvtársak úgy rendezik minden nyáron a strikeot, mint mások a majálist. S minden strikeonál kivívják magoknak, amit kívánnak, ám a rákövetkező esztendőben már megint van új kívánnivalójuk. Elvégre szép, ami szép, de egyszersmind sok, ami sok s ha ad infinitum fokozzák kívánságaikat, végre is a májszterek fognak strikeolni ellenök, mert nem győzik a kifliket oly mértékben kisebbiteni, amilyenben a koplaló és strikeoló pékemberiség igényei megnövekednek. A kiflik pedig — bizony isten, már nagyon kicsinyek.

* * *

△ Cili. A nagy eseményeket rendszerint igen kicsi motívumok szokták előidézni. A paradicsomot egy alma miatt vesztettük el, a trójai háborút is egy alma okozta s Desdemonát egy zsebkendő ölte meg. Mi csodálni való van tehát, ha az osztrák koalíciós kormányt egy gimnazium buktatja meg? Tekintve ennek a koalíciónak a jelentéktelenségét, még sokallom is a gimnaziumot oknak. A koalíciót alkotó pártok annyira sem rokonszenveztek egymással, mint a kutya a macskával. Ezt a koalíciót nem is kellett szétugrasztani, széjjel ment volna az magától, mert elvégre is kölcsönösen szegélyelték volna a társaságot, melybe keveredtek. Hogy mégis szükség volt ugrasztó bombára, annak az az oka, hogy ez a koalíció osztrák. Ebben a mesterségesen összeábdált államban semmi sem történik normálisan, ott még az obstrukciót is úgy csinálják, hogy hajnalig nyújtják az ülést, melyet agyon akarnak beszélni. Valóságos abderitaság ez, ugyanannak a szellemnek a szülötte, mely a lantot pengetve így szól:

In dem Sarg lag eine Leiche
Und die Leiche, die war todt.

KÉSZIT FÉRFIRUHÁKAT MÉRTÉK SZERINT

Színházi krónika.

Vakáció.

— Junius 14.

Kitűnő tudósunk: *Alexander* Bernát, az ő szokott szerény objektív hangján irta meg az idén a nemzeti színház lefolyt sasonjáról az első évváró cikket. Azt hiszem, szerényebben, szeretetreméltóbban és kegyetlenebbül nem lehet ítéletet formálni, mint *Alexander* Bernát tette rövid szombati tárczájában. Akiket illet, nem foghatunk rá sem személyes elfogultságot, sem tulzást, sem hatásadászatot, amit ráfoghatnak például az én cik kemre, mivel a legjobb akarat mellett sem tudok egészen komolyan s egészen objektíve egy témához hozzá szólni, mely — fájdalom — ma már nem komoly s melynek egyes fázisai a legintimebb személyes tekintetekkel függnek össze.

Alexander cikkével szemben *Fesztetich* Andor gróf igazgató még védekezhetik, hogy a róla szóló ítélet egyszerű sajtó-hiba, amennyiben az mondatott róla, hogy *külsőleg* derék ember, holott ő *különben* derék ember volna. A nemzeti színház művészei pedig ráfoghatják, hogy *Alexander* a legmagasabb mértékkel méri őket, magas foku művészetet követel, holott a színház a publikum kívánságához alkalmazkodik. Ha a publikum csak mulatni akar, akkor ők a színházból nem csinálhatnak templomot, mert a templom nem mulatságos s a mai istentelen korban a templom üres maradna. Ne sajnálja tehát *Alexander*, hogy a nemzeti színház a bohózatok, a gyöngye vigjáték és görögtüzes látványosságok tanyája, hiszen *Shakespeare* már régen elavult, a történeti drámával pedig még *Gabányi* is szakított, holott akadna még néhány elemelni való *Kóczán*-díj.

Én a magam részéről tökéletesen igazat adok a nemzeti színháznak, mikor egyszerűen mulatóhely akar lenni. Valóban a színház manapság nem egyéb. Elgyötörve a nap munkája után, az embernek nincs kedve este morált színi magába s az Eszményen lelkesülni. A színházba szórakozni járnak az emberek s a színház hivatása az, hogy elegánsan, művészi eszközökkel szórakoztasson.

A bökkenő azonban ott van, hogy a nemzeti színház mulató helynek nagyon unalmas volt. Ez már öreg hiba s e váddal szemben nem szólhat senki tulzott követelésekről. Ha a nemzeti színház leereszkedik a publikum alantasabb igényeihez, akkor elégítse is azokat ki. Ha lemond magasabb ambíciókról, akkor tegye meg azt, amit minden becsületes üzletember megtesz: elégítse ki a közönségét. De unalom uralkodott a repertoireban, unalom az újdonságokban, lagymatagság, hanyagság és fitymáló elbizottság az előadásokon.

Nem tudnék hamarosan számot adni róla, mert nem készítettem statisztikát, de impressióm szerint szegényebb repertoire már régen nem volt, mint a reform ez esztendejében, melyben a színészek nyílt színen hajtják meg magukat s a felállított házi színpadon tartanak párhuzamos próbákat. Ugyan mit próbáltak? Főlelevenítettek egy csomó régi darabot s eljátszották oly rosszul, mintha házi színpad nem is léteznék. A köztársasági szervezet, melynek élén egy provizorikus igazgató s egy ki nem nevezett intendáns áll, aki a nemzeti kaszinónak visszafoglalja az elveszett ruhafogasokat, arra vezetett, amire minden köztársasági szervezet vezet: a teljes anarhiára. Érdekes művészeink maguk csinálnak repertoiret a maguk szerepköre szempontjából, az intrikus felcsap tragikus hősnek, a bonvivant karakter-szerepekben próbálkozik, a naiva mamáskodik s a mama a legkeresettebb naivának áll be. Senki sincs a helyén és soknak nincs is helye.

A nemzeti színháznak van két kedves, nagy talentuma az egyedüliek, akik tudnak beszélni, ezek nem jutnak szóhoz. Talán azért, mivel beszélni tudnak? Felhoztak vidékről egy kitűnő színészt a repertoire támaszának s az a színész egész nap fogpiszkálóval mulat s este néha jelenti, hogy tálalva van, csak azért, mivel kollégája, kinek segítségére tartoznék lenni, fázik a segítségtől s maga csinál repertoiret. Ugyanaz az oka, hogy a nemzeti színház, mely abban különböznék a privátvállalatoktól, hogy művészeket nevelne művészi szellemben, légmentesen elzárkózik minden külső aspirációtól. Mit is csináljon itt egy kitűnő vidéki színész, mikor elődje személyes sértésnek tekinti, ha az ő szerepét osztják ki neki? Pedig a vidéki színésznek egyetlen ambíciója az, hogy a nemzeti színházhoz kerüljön s ha eléggé fejlett, joga is van hozzá. Az egész esztendőben azonban még csak próbára sem engedtek egyet sem, hogy mégis tessék-lássák, az iskolából szerződöttetek egy fiatalt leányt és egy fiatal embert, akiktől a régieknek nem kell tartani, mert hiszen fiatalok és boldogok, hogy egyáltalán élnek. Az ember azt hinné, hogy az általános elsőkélyedés mellett a nemzeti színház ügynököket utaztatna mindenfelé, hogy új vonzó erőket fedezzen föl s elviselhetetlen blamagenek tekintené, ha egyes darabokat vidéken jobban adnak, mint ő nála. Ahelyett azonban megelégszik a rangbeli felsőbbbséggel s kényelmes egymásutánban örli le a heti műsort.

Ezek mind személyes dolgok, de nem az én személyeskedésem, hogy főlemlitem őket. A nemzeti színház működése nem egyéb személyeskedésnél. Az új darabokat is egyesek ambíciója hozza színre, nem a publikumra való tekintet, sem az esztetikai ítélet. *Tabarin*, ez a vérlázító ocsmányság, Ivánfinak tetszett meg, ő azonban még fiatal hozzá, hogy ne a mások számára kaparja ki a lógesztenyét. *Rabagast* Náda kedvéért szedték elő s a szegény publikumnak unatkozni kellett csak azért, hogy Náda pórul járjon egy szereppel, melytől sikert várt. S merőben személyes okokból alantas minden előadás nivója is.

A mi színészeink nem tűnnek el felsőbbbséget, különösen nem rendezői felsőbbbséget. A rendező kipéczézi nekik az állásokat, a ki- és bejárásokat s ezzel intézkedő jogát kimerítette. Hogy egy darabot interpretálna, hogy egységes felfogást juttatna érvényre, arról szó sincs. Minden egyes szereplő megjárja az ő szerepét a saját feje után és siket meg vak partnerje játéka iránt. Innen a vigjátékoknak döcögő menete, hihetetlen ólmosság az összjátékban, néhol pedig valóságos badarságok. A publikumnak pl. el kell hinnie, hogy *Bernardo Montilla* az első felvonásban valóságos botrányt csinál harsogó hangon elszavalt fenyegetődzéseivel s a társaság, mely előtt a botrány folyik, oly nyugodtan és derűlten diskurál tovább, mintha misem történt volna. Ha a rendező keze érvényesülne, vagy betiltaná *Szacsvainak* a lármázást, vagy ráparancsolna a többiekre, hogy tessenek egy kicsit szörnyűködni. De *Szacsvai* is kikerne magának minden beleszólást és *Márkus Emilia* detto. A publikum pedig kénytelen bevenni a darabot úgy, ahogy van. Ha ért hozzá, bosszankodik, ha nem ért hozzá, elhiszi a nemzeti színháznak, hogy így van jól s rohamosan halad az izlésromlás útján.

A rossz repertoire, a rossz játék és fejtelten ensemble azonban mind oly kifogások, melyek megtörnek a nemzeti színház kassza-raportjain. A saison alatt a színház mindig megtelik s ez amellet bizonyít, hogy a közönség szerföllött szereti a nemzeti színházat s így minden rendben van. De meddig beszélnek majd ily ékesen a kassza-raportok? A jövő esztendőben megnyílik a vigszínház, egy privátvállalat, mely dividendát fizet. Ez bizony a dividenda kedvéért gőzerővel fog dolgozni, hogy jó elő-

adásokat produkáljon. Hogy állja majd a nemzeti színház ezt a konkurrencziát? Drámai előadásaival bizony nem fog vonzani, hiszen a drámáról teljesen lemondtak már, mint nem mulatságos műfajról. A publikum pedig, mely eddig kénytelen-kelletlen a nemzeti színházba járt, ha egyszer válogathat, a jobbik és mulatságosabb színházat fogja választani. Mi lesz akkor a kassza-raportokkal s mi lesz a mi monopolistáinkkal? Se pénz, se posztó!

Kellemes nyaralást kívánunk a nemzeti színház jeles művészeinek, ki tudja, mit hoz a jövő esztendő? Pihenjenek jól és sokat, mert bizony a vaskényszerűség rászorítja őket, amire ambíciójuk nem szorította: a tehetség mellett, mely kétségtelenül megvan, a lelkiismeretes munkára s a személyes tekinteteknek alárendelésére. Nem ártana nekik egy kis skepticizmus a saját nagyságuk iránt, s nem ártana nekik egy kis objektív elismerése a mások nagyságának sem. Mert tessék elhinni, hogy a kegyelet és a mult érdemei leronthatatlanok ugyan, de a publikum nagyon háládatlan. Ha már mulató helynek tekinti a színházat, akkor azt a színházat szereti jobban, amely mulatságosabb. A multat elismeri, de a jelennek tapsol.

Simplex.

Hazajön a ballet!

A ballet elment, de a ballet hazajön.

Hazajön, mert így rendelte azt a belügyminiszter, akinek a nyári hónapok alatt nincs egyéb gondja, mint az, hogy a ballettel törődjék. Bizonyára elég kellemes gond.

A ballet tagjai ugyanis kétfélék: olyanok, akik nyaralnak és olyanok, akik nem nyaralnak. Azok, akik nyaralnak, nem jönnek haza, ők békén fürödhetnek a tenger hullámaiban az ostendei part mentén. Ellenben azok, akik nem nyaralnak, hanem a nyári szünetet arra használják föl, hogy a vidéken is bemutassák az ő csodálatos és művészies négyes-figuráikat, azok hazajönnek.

A belügyminiszter betiltotta a ballet vidéki tournéit. Hogy miért? Az rejtély. Attól tart talán, hogy a rózsaszínű tricot-k és a kurta túll-szoknyák kísértésbe hozhatnák a vidék szigorú erkölceit? Nem valószínű. Mi már láttunk az operában vidéki embereket, akik kitűnő családapák és a hazának hasznos polgárai maradtak még azután is, amikor az »Excelsior«-t végignézték. Vagy a ballet az operának olyan szent kiváltsága, amelyet a vidéki színpadokon nem szabad profanizálni? Talán ez sem egészen bizonyos. Bizonyos csak az, hogy a művész-körutazás be van szüntetve és hogy a ballet hazajön.

Innen azután szabadon mehet Ostendébe vagy Trouvilleba, csinálhatja azt, ami neki tetszik, csinálhat mindent, csak egyet nem: nem tánczolhat. A balletre a mai rendelettel kimondták azt, amit még soha, semmiféle államban, semmiféle foglalkozású emberre ki nem mondtak: a kötelező nyári pihenőt. Hát nincs jó dolga a balletnek? És nem kedves ember az a belügyminiszter, aki ennyire gondjukat viseli? Hiába, a lovaságiasság utolsó tünetei itt-ott még mindig mutatkoznak! Igen, igen, a belügyminiszter nem akarja, hogy a kedves gyermekek megerőltessék magukat...

És akkor még akadnak rossz nyelvek, amelyek arról sutognak, hogy a ballet hazajövetelének az okai egészen másfélék. Rossz nyelvek, amelyek azt beszélnek, hogy a legutóbbi audiencián egy kifogástalan kabátú, de dült arcú államférfi rontott be a belügyminiszterhez és ezzel a kétségbeesett sóhaj-tással borult a nyakába:

— Kegyelmes uram, a Fifi megcsal!

A miniszter ur kissé elcsodálkozott ezen a kijelentésen, amely miniszteri audienciák alkalmával ritkán szokott ismétlődni.

— Ki az a Fifi?

— Ballerina.

— És mi közöm nekem hozzá?

— Ő a te hatáskörödbe tartozik.

— És?

— És most a vidéken vendégszerepel. Hű szíve aligha fog ellentállhatni azoknak a csábításoknak, amelyek a vidéken lépten-nyomon fenyegetik a fiatal leányokat...

— De hát miért mondd ezt el nekem?

— Csak te segíthetsz. Rendeld haza az egész balletet, tiltsd be az előadásait, mert azt csak nem követelheted tőlem, hogy utána utazzam Fifi-rek és minden lépésére fölügyeljek?

— Nem, én nem követelek tőled semmit.

— Én pedig tőled igen...

Másik látogató érkezett. Ugyanazt kérte. A harmadik szintén, a negyedik, ötödik is. A kérelem mindig ugyanaz volt, csak a hölgy neve változott...

És a belügyminiszter végre kénytelen volt beadni a derekát. Hiszen azért van dereka, hogy alkalom adtán beadhassa. Megfogalmazta hát az ő mulatságos kis rendeletét és elküldte Miskolcz városába, ahol a ballet jelenleg időzik.

A ballet ereiben elhült a vér, Miskolcz meg volt döbbenve. Valóban nem várták volna, hogy a balletben való gyönyörködés ilyen rövid tartamú legyen és hogy a belügyminiszter szenzációs rendeletével tönkre silányítsa egy csomó ember művészi élvezetét és nyári szórakozását...

A ballet tagjai is izgatottan csomagoltak. Jönnek haza Budapestre. És a vasuti kupéban bizonyára mélabúsan fogják egymásnak mondogatni:

— Ez a Géza legújabb gazsága. Na, de hogy ez milyen féltékeny és milyen számár...

Itt is csak a férfinév változik, a vélemény mindig ugyanaz marad...

E.

Bucsuzás. A népszínház e heti műsorát a primadonnák állapították meg, mindegyik választott magának darabot, melyben a közönségtől elbucsuzik. A sort *Blaháné* nyitotta meg, folytatta *Hegyi Aranka*, majd *Küry Klára* s befejezi ma, szombaton *Komáromi Mariska*. E bueselőadásokon kitűnik, hogy a népszínházat voltaképpen a primadonnák tartják, mert csak ezek kedvéért megy a publikum a színházba. Ez a nagy szeretet aztán fölöslegessé tesz jó repertoírt, jó darabokat és jó előadásokat. Lubinszky játszhatik akárhogy, csak *Küry Klára* legyen a partnerje, akkor minden jó. S a népszínház publikuma igen hálás és nem röstell hálájának vidéki módon kifejezést adni. Virággal halmozza el kedvenceit és a *Viszontlátásra*-kiáltással hívja utolszor a lámpák elé. Boldog a színház, melynek ilyen primadonnái vannak s boldog a primadonna, kinek ilyen publikuma van. A viszontlátásra!

IRODALOM.

A Gyurkovics Fiuk. Ilyen czímen jelent meg a *Herczeg Ferencz* új regénye a Singer és Wolfner kiadásában. Mai számunkban adjuk mutatoul egy pompás fejezetét — s legközelebb visszatérünk a könyvre.

A 22. számban közölt betűtalányok megfejtése:

I.

Ha nagyok nem lehetünk, legyünk szerények.

II.

Sok hühö semmiért.

Helyesen fejtették meg: Illgnerné Szigethy Margit, Neumann Riza, Spitz Jenni, Horváth Eszti, Kazal Berta, Babocsay Mariska, Lukács Irén, Haraszthy Hermin, Szamos Sarolta, ifj. Zsoldos Elemér, Reich Rikárd.

BETŰTALÁNY.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

Foulárd-selymet 60 krtól 3 frt 35 krig méterenkint — japáni, chinai, stb. a legujabb mintázattal és színekben u. m. fekete, fehér és színes **Henneberg-selymet 35 krtól 14 frt 65 kr méterenkint** sima, csikos, kockázott, mintázottakat damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázattal stb. postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat küld postafordultával: **Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájcba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek.

2

Összes gazdasági gépek

GŐZCSÉPLŐK.

☛ Szigoruan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott saját gyártmányok. ☛

Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakbavágó felvilágosítással és tanácssal, árak és feltételek közlésével szívesen és díjmentesen szolgál az

ELSŐ MAGYAR

Gazdasági Gépgyár Részvénytárs.

Gyártelep: Budapest, Külső váci-ut 7.

Szt. Lukácsfürdő Kénes iszapfürdő, nagy nyitott és zárt medencékkel, melyekben a forrásvíz naponként négyszer megújul. Douche-massage. Iszapborogatások. Oléso és szép lakások pensio és lifttel. Uszodák, Kádfürdők, gőzfürdők stb.

Prospektust küld ingyen az igazgatóság.

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE
COGNAC
MINDENÜTT KAPHATÓ.

Zongorákat és pianókat vásároljunk ott, ahol minden tekintetben megnyugtató garanciát kapunk.

Mint ilyen bevásárlási forrást leginkább ajánlhatjuk **Keresztély Sándor (KLINGER)** minta-zongoratermeit Budapesten, Váci-körút 21. sz. (Ipar-udvar.)

Idény kezdete május 1.

A délvidéki Kárpátokban gyönyörű vadregényes völgyek között a Cserna partján. Pormentes, ozondús levegő. Legnagyobb kényelem. Villanyos világítás. Fürdőzene (állandó katonazene). Gyorsvonat és keleti expresszvonat állomása. Hajóközlekedés a dunai tartományokkal.

1894-ig 10 000 turistának.

1887-ben ő felsége a királyné 6 heti tartózkodása.

* Herkulesfürdő. *

Világhírű felülmulhatlan

kénes és sósforrások 56° C. természetes hőfokkal.

Téli gyógyhely is.

Idült csúsz, köszvény, titkos betegség, rachitis, bőr- és csontbetegség, haemorrhoidális haj, az altesti szervek szabálytalan működése, hólyag- és vesebajok, verszegénység stb. ellen kitűnő hatással alkalmaztatnak. Üdülőknek is ajánlható. Massage, svéd gyógytornászat, villanyos fürdők, kénes zuhanyok. Orvosi tanács minden európai és keleti nyelven.

Prospectust küld a fürdőigazgatóság.

Hidegiznygyógyász.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról; b) mechanikai zenélőművekről és zenélő-disztárgyakról; c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkeletről és hurorkról külön kiadásokban ingyen és bérmentve küldetik.

Fényképészeti készülékek

műkedvelők számára

a legnagyobb választékban és a legolcsóbb árakon.

Fölötte egyszerű eljárás mellett biztos sikerrel állíthatja elő bárki a legcsinosabb képeket. Részletes utasítást készségesen adunk és próbafelvételeket minden megvett készülékkel a vevő jelenlétében állítunk elő.

Nagy választékban vannak továbbá raktáron:

Szemüvegek, színházi látesők, tábori látesők, nagyító üvegek, szemészeti műszerek, barometerek, termometerek, stereo-seopok, microseopok, földtekék, rajzeszközök, varázslámpák, orvosi hőmérők, gőzgépek, metronomok stb. stb.

Ezekről szóló részletes illusztrált árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Calderoni és Társa, Budapest

látszerész raktár:

Váci-utca 30.

mű- és tanszer-raktár:

Kis-hid-utca 8.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

A HÉT

előfizetési ára:

Egész évre 10 frt.

Félévre 5 frt.

Negyedévre 2.50 frt.

Magyar kir. államvasutak.

(Podgyász- és darabáru- küldemények közelebbi megjelölése a feladó részéről)

A magyar kir. államvasutak igazgatósága a nyári utazási és nagyobb árusforgalmi időszak beálltával ismételve kéri az utazó- és szállító -közönséget, hogy úgy saját, mint a vasuti szolgálat pontos és gyors lebonyolítása érdekében a szállításra feladott *podgyáson* a rendeltetési állomást, egyéb *darabárukon* pedig ezenkívül még a címzett nevét, polgári állását és lakását a maga részéről ki- tüntetni szíveskedjék.

A czim legalkalmasabban magára a burkolatra, vagy az arra egész terjedelmében reáragasztandó papírra írandó s csak ha ez nem lehetséges — szükséges azt a darabhoz erősítendő fatáblácskára, bórdarab- ra, vagy erős lemezpapírra írni.

A közönség a vasut ily irányu támogatása mellett a podgyász-, ill. darabáruk helyes kiszolgáltatását nagyban megkönnyíti és gyorsítja s különös biztosítékot szerez magának arra, hogy a nagyszámu küldeményeknek a vasuti közegek által aránylag igen rövid idő alatt végzendő felvételnél előforduló — teljesen ki nem kerülhető — téves bárcázások és elhurczolások a lehető legrövidebb idő alatt kiderítenek és helyreigazíttassanak.

A magy. kir. államvasutak zágrábi üzletvezetőségének kezelése alá tartozó szt. lőrincz-slatina-nasiczi helyiérdekű vasut baranya -szent-lőrincz - baranya-sellyei része Sumony és Baranya-Sellye állomásokkal Okorág rakodó-állomással és Gusztáv-műve rakodó-megállóhelyielyl folyó évi május hó 21-én a nyilvános forgalomnak átadatott.

Az állomások és Okorág rakodó-állomás az összes, Gusztáv-műve rakodó-megállóhely pedig csak a személy és podgyász forgalomra, valamint teheráruk fel- és lerakására (elszámolás nélkül) van berendezve.

Budapest, 1895. június 22.

A magyar keramiai gyár részv.-társaság BUDAPESTEN

ajánlja Rost Ottó mérnök és a keramit feltalálójának személyes vezetése mellett gyártott, általánosan kitűnőnek elismert és ugy kocsit, mint járda és udvar burkolási czélokra felette alkalmas

keramitköveit és keramitlapjait.

Kívánatra a keramit burkolásával járó munkálatok is elvállaltatnak. Részletes árjegyzékkel és költségvetéssel szívesen szolgál

Az igazgatóság.

IRODA: VI., Andrassy-ut 30. szám. } Telefonszám 931.
GYÁR: X., Kőbánya, Maglódi-ut. } 55-44.

„PANNONIA“

SZÁLLODA

Budapest, Kerepesi-ut 7. sz.

A nemzeti színház mellett.

Fejty Árpád orvosi körképe

A magyarok bejövetele

lételt a lábnyom- és véges a kórházban.

reggel 9-ig este 9-ig; a kórházban

A városligetbe menő villamos-kocsik végállomása.

Nem a reklámnak, hanem a sok ezer ember általi személyes továbbajánlásnak, — a kik a

Richter-féle Tinct. capsici comp.-t
(Horgony-Pain-Expellert)

az utolsó 25 évben jó sikerrel használták, — köszönheti ezen igazán biztos hatású háziszert nagy elterjesztését és általános kedveltségét. Ki a *Tinct. capsici comp.-t* (Horgony-Pain-Expellert) közhívnél, czúznál (tagszaggatásnál), keresztesontfajásnál, fej- és fogfájásnál, csipfájdalomnál, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmazta, abból egy üveget mindig készletben fog tartani, hogy azt meghűléseknél is, mint leveztető, elhárító szernek alkalmazhassa. Ezen rég jónak bizonyult háziszertnek ára igen olcsó, tudniillik 40 kr., 70 kr. és 1 frt. 20 kr. üvegenként. — Kapható a gyógyszerárakban; Budapest **Török József** gyógyszerésznél. — Csak a „Hor-

Kézimunkákat

minden genreban valamint minden létező-
hető hozzávaló kiegészíthető cikkeket
ajánl

Wald Gyula Budapest, Király-utca 21.

Kézimunka-gyár és rajzterem. Legrégibb
üzlet ezen szakmában. Jótállás mellett
mosható és színtartó himzőselyem. 12
motring selyem 30 kr.

Gazdagon illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hol keressük
a legjobb

arcport?

Kérjük a

Müller J. L.
féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnek kedvelt arcporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva, minden arczpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak talál-
tatott. Mint pipereszert nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér színt,
üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

— Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt. —

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail-pouderrel« lesz behintve.

— Egy tégely 1 frt 60 kr. — Kapható a gyárosnál:

Müller J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű

fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

Zwieback Lajos és Testvére

Első rendű női ruha- és konfekció kereskedők

BUDAPEST,

IV. ker., Váci-utca 5. szám.

Tisztelettel tudatjuk a nagyérdemű hölgyközönséggel, hogy az utazási idényre alkalmas toilették, saját kitűnően felszerelt műhelyeinkben jutányos áron készíttetnek, ugyanott kész utigallérköpeny és kabátok a legnagyobb választékban kaphatók.

Minden darabon a legutolsó szabott ár látható.

Zwieback Lajos és Testvére.

Lipik jódfürdő

(SZLAVÓNIÁBAN).

Kitüntetve:

Budapest, 1895. London, 1892. Bécs, 1894. Róma, 1894.

Vasuti állomások:

Pakratz-Lipik (déli vasut) menettérti jegyek 33% árleengedéssel és Okuesan (m. á. v.) zónatarifa.

Egyetlen Jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőfok 64 C. Hegyek által védett égalt. — A lipiki hévíz nagymennyiségű natrontartalmánál (magyar Ems), valamint magas hőfoka és jódos összetételénél fogva ivó- és fürdőkúra gyanánt a legjobb sikerrel használtatik a test nyákhártyáinak mindennemű hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.), csúszos és köszvényes bajoknál e forrás első helyen áll az európai források között, valamint mirigy- és vérbajoknál, görvélykóránál, izzadmányoknál stb.

A legnagyobb fénynyel és pompával berendezett és szinpaddal ellátott gyógyterem, valamint hasonló nagy fényüzéssel kiállított új étterem és kávéházi helyiségek, nagy új gyógyszállodák. Villamos világítás. Igen kiterjedt árnyékos park, mely lawntennis pályát, lövöldét, tekepályát, tornatér stb. tartalmaz. Pompás és nagy fedett sétány, bazárhelyiségekkel, a legnagyobb luxussal és kényelemmel berendezett porcellán-, márvány- és izzasztó-fürdők, terjedelmes fürdőmedenczék (Tepidarium).

Mint hivatalos fürdőorvos Dr. Marschalko Tamás működik.

Jódviz-szétküldés

mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: Édeskuty L. Budapest; Ausztriában: Ungar S. Bécs, Jasomirgottgasse 4., Mattoni Henrik Bécs, Tuchlauben, valamint minden nagyobb droguistánál. — Bármily felvilágosítással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

Pöstyén KÉNESFÜRDŐ.
(Vasutállomás)
Páratlan gyógyerejű: köszvény, csúsz, Neuralgia, (Ischias) esontbajok (es. szű, es. törés) vérbetegségeknél stb.
Kitűnő LAKÁSOKRÓL, kényelemről szórakozásról gondoskodva van.
Prospectusok, felvilágosítások ingyen. A FÜRDŐ-IGAZGATÓSÁG.

Alsó-Tátrafüred

940 méter tengerszín feletti magasságban, vasas lápfürdővel, vizgyógyintézettel; törpefenyő és ásványvízfürdőivel első rangú climaticus gyógyhely. Tiszta alpesi levegő, kristálytisza ivóvíz. Fürdőorvos Dr. Papp Samu orsz. képviselő. 200 kényelemmel berendezett szoba, kitűnő vendéglő. — Az elődényben 20 forintért teljes Pensio, t. i. lakás és egész élelmezés, m. kir. posta, távirat és telefonhivatal. Tudakozódást vagy lakásmegrendelést az alulírott-hoz kérjük czimezni.

A Késmárki Bank Részvénytársulat nevében:

HORN VALÉR, fürdőigazgató,
Alsó-Tátrafüreden (Szepesmegye.)

Bekötési táblák A HÉT

X-ik kötetéhez kaphatók 1 forint 30 kr. előleges beküldése mellett A HÉT kiadóhivatalában VII. ker., Erzsébet-körut 6. sz.

T. előfizetőinket kérjük, hogy lakásváltoztatásnál tudassák velünk azt is, hogy eddig hova küldetett A HÉT.

„EQUITABLE“

EGYESÜLT ÁLLAMOKBELI ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG NEW-YORKBAN.

Magyarországi képviselő Budapest, Marokkói-utca 2.

Elnök:

Kossuth Ferencz.

Igazgató:

Bánó Ödön.

Vagyon az 1893. év végével ..... 422.640.000 frt.
Bérlet az 1893. évben ..... 105.056,512 „
Kötvénybirt. kilfizetett az 1893. évben 44.125,787 „

Feltesleg az 1893. végével ..... 80.916,875 frt.
Új üzlet az 1893. évben ..... 513.200,567 „
Biztosítási állag az 1893. év végével 2.331.331,412 „